

Kunnskapsgrunnlag om utviklingstrekk i instituttsektoren

Denne rapporten er et svar på bestilling fra Kunnskapsdepartementet datert 31. august 2023.

I del 1 ser vi på endringer i instituttenes finansieringskilder over tid. I henhold til bestillingen ser vi på utvikling og endringer i de ulike kildene til instituttenes finansiering fra 2015.¹ Et hovedspørsmål er om det er systematiske endringer over tid, som for eksempel avtagende eller økende inntekter fra private kilder, offentlig sektor eller EU.

I del 2 gis en oversikt over hvilke søknadstyper UH- og instituttsektor² har hentet mest av sine midler fra, og vi ser på endringer i samarbeidskonstellasjoner i Forskningsrådets søknadstyper over tid. Videre ser vi på i hvilken grad universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren deltar i søknadstyper rettet mot næringsliv og offentlig sektor. Avslutningsvis drøfter vi kort om det er mulig å si noe om hvorvidt samarbeid mellom næringslivet og instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren påvirkes av endringer i Forskningsrådets søknadstyper.

¹ I del 1 av omtales kun forskningsinstituttene og -konsernene omfattet av Retningslinjer for statlig grunnbevilgning.

² I del 2 av omtales instituttsektoren slik den er definert i Indikatorrapporten (se neste fotnote).

Innholdsfortegnelse

Kunnskapsgrunnlag om utviklingstrekk i instituttsektoren.....	1
Om instituttsektoren.....	3
Fordelingsarenaer	3
Datakilde.....	4
Del 1 Endringer i instituttens finansieringskilder over tid.....	5
Instituttsektoren som helhet – hovedfinansieringskilder	5
Nøkkeltallsinstituttene	5
De teknisk-industrielle instituttene.....	8
De samfunnsvitenskapelige instituttene.....	9
Primærnæringsinstituttene.....	10
Miljøinstituttene.....	11
Næringslivets finansiering av nøkkeltallsinstituttene	12
Finansiering fra det offentlige	13
Hovedtrekk del 1	14
Del 2 Endringer i samarbeidskonstellasjoner i Forskningsrådets søknadstyper over tid.....	15
Om Forskningsrådets søknadstyper	15
Søknader, innvilgede prosjekter og innvilgelsesrate.....	17
Tildelte midler per sektor	18
Søknadstypene universiteter, høyskoler og institutter henter mest midler fra	19
UH-sektoren og instituttsektorens deltagelse i søknadstyper rettet mot næringslivet og offentlig sektor.....	29
Antall inngåtte samarbeidskontrakter	33
Samarbeid mellom næringslivet og institutt og UH-sektoren i prosjekter finansiert av Forskningsrådet	35
Hovedtrekk del 2	36

Om instituttsektoren

Instituttsektoren består av en heterogen gruppe enheter der mange, men ikke alle, har FoU som sitt primære formål. Instituttsektoren, slik denne er definert i nasjonal FoU-statistikk omfattet i 2020 om lag 120 institusjoner.³ Rundt en tredjedel er definert som forskningsinstitutter hvor FoU utgjør kjernen i virksomheten.

Regjeringens [Strategi for helhetlig instituttpolitikk](#) gjelder for de 33 instituttene og konsernene omfattet av [Retningslinjer for statlig grunnbevilgning til forskningsinstitutter og forskningskonsern](#), samt for 11 statlige forvaltningsorganisasjoner og Simula Research Laboratory AS.

Forskningsinstituttene og -konsernene omfattet av Retningslinjer for statlig grunnbevilgning har siden 1997 årlig rapportert inn nøkkeltall for personell, finansiering og faglige meritter.⁴ Disse institusjonene vil derfor i det følgende bli omtalt som "nøkkeltallsinstituttene". Forskningsrådet legger nøkkeltallene til grunn for sin årlige omfordeling av en mindre andel av grunnbevilgningen og for sin årlige gjennomgang av hvorvidt nøkkeltallsinstituttene fortsatt kvalifiserer for deltagelse i grunnbevilgningsordningen. Nøkkeltallene er offentlig tilgjengelige for hvert enkelt institutt, i motsetning til dataene som hvert enkelt institutt melder inn til nasjonal FoU-statistikk.⁵

De ovenfor nevnte 11 statlige forvaltningsinstitusjonene og Simula er ikke omfattet av Retningslinjer for statlig grunnbevilgning. Forvaltningsinstitusjonene har store offentlige oppgaver og opererer ikke nødvendigvis i et marked. Nøkkeltall fra forvaltningsinstitusjonene og Simula for årene 2021 og 2022 viser at disse instituttene sett under ett har ca. 85 % av sine totale inntekter fra departementer og underliggende etater. Videre viser nøkkeltallene fra disse 12 institusjonene at samlet sett går litt under en tredjedel av inntektene deres til FoU, og at ca. 70 % av FoU-inntektene kommer fra departementer og deres underliggende organer.

Fordelingsarenaer

Retningslinjer for statlig grunnbevilgning deler forskningsinstituttene inn i fem såkalte fordelingsarenaer ut ifra hvilket departement som finansierer grunnbevilgningen gjennom Forskningsrådet. De fem arenaene er:

1. Teknisk-industrielle institutter med grunnbevilgning fra Nærings- og fiskeridepartementet
2. Samfunnsvitenskapelige institutter med grunnbevilgning fra Kunnskapsdepartementet
3. Primærnæringsinstitutter med grunnbevilgning fra Landbruks- og matdepartementet
4. Primærnæringsinstitutter med grunnbevilgning fra Nærings- og fiskeridepartementet
5. Miljøinstitutter med grunnbevilgning fra Klima- og miljødepartementet

I denne rapporten behandles primærnæringsinstituttene samlet, som om de var på én arena, noe de også var t.o.m. 2021. To institutter mottar grunnbevilgning på tre arenaer (SINTEF og NORCE).

³ I Indikatorrapporten 2022 er instituttsektoren definert slik: "Instituttsektoren omfatter næringslivsrettede og offentlig rettede forskningsinstitutter, samt andre enheter som har FoU som del av sin virksomhet. Den omfatter også museer og helseforetak uten universitetssykehusfunksjon og private, ideelle sykehus."

⁴ Nøkkeltallene innhentes av SSB på vegne av Forskningsrådet. SSB overtok denne rollen fra NIFU f.o.m. 2022.

⁵ Fra og med 2021 har Forskningsrådet hentet inn nøkkeltall også fra de 11 forvaltningsinstitusjonene og Simula. Disse nøkkeltallene ligger tett opp til, men er ikke identisk definert, de som innhentes fra instituttene omfattet av retningslinjene. De er derimot mer eller mindre identiske med tallene som disse instituttene melder inn til nasjonal FoU-statistikk.

Datakilde

Statistikk for nøkkeltallsinstituttene er hentet fra SSBs innsamling av data fra forskningsinstitutter som er underlagt retningslinjer for statlig grunnfinansiering. Arbeidet gjøres etter avtale med Forskningsrådet, og nærmere informasjon om innsamlingen (veiledning og spørreskjema) finnes her: [Rapportering av nøkkeltall og FoU-statistiske data fra forskningsinstitutter, 2022 \(ssb.no\)](#).

I den videre beskrivelsen av nøkkeltallene har vi funnet det hensiktsmessig å splitte enkelte finansieringskilder slik at de samlet sett gir et bedre inntrykk av hvordan instituttene er finansiert. Følgende oppsplitting er gjort:

1. Offentlig forvaltning er delt i
 - a. Forskningstildeling fra Norges forskningsråd
 - b. Ordinær grunnbevilgning fra Norges forskningsråd (Retur-EU ikke inkludert)
 - c. Retur-EU
 - d. Øvrige inntekter fra offentlig sektor
2. Utlandet er delt i
 - a. EU-institusjoner
 - b. Utlandet for øvrig
3. Andre kilder er delt i
 - a. Andre kilder knyttet til FoU
 - b. Andre kilder ikke tilknyttet FoU

Veiledningens kapittel 1.1 til 1.6 beskriver instituttene ulike inntektsformer slik de er definert i spørreskjemaet for nøkkeltall. Instituttene inntekter brukes primært i egen organisasjon, men kan også overføres til partnere i samarbeidsprosjekter. Slike overførte midler blir dermed en inntektskilde for mottakeren, og for å unngå dobbelttelling er inntekter som er overført til andre, ikke inkludert i tallene som presenteres under.

Nøkkeltallene representerer regnskapsførte inntekter de respektive inntektsårene. Merk at grunnbevilgning og Retur-EU ikke alltid regnskapsføres i sin helhet det året midlene tildeles. Endringer fra år til annet i regnskapsførte inntekter fra disse kildene samsvarer m.a.o. ikke eksakt til endringer i tildelte beløp.

For å sikre sammenlignbarhet over tid, er beløpene i rapportens del 1 regnet om til faste 2015-priser dersom ikke annet er spesifisert. Dette gjelder imidlertid ikke tallene og beløp i del 2.

Statistikk for driftsinntekter er også publisert på [Nøkkeltallsinstituttene driftsinntekter](#).

Del 1 Endringer i instituttens finansieringskilder over tid

Instituttsektoren som helhet – hovedfinansieringskilder

Instituttsektoren betjener privat og offentlig sektor i inn- og (i noen grad også) utland, og det er stor variasjon i finansieringsstrukturen mellom instituttene. FoU-utgiftene i hele instituttsektoren (slik denne er definert i Indikatorrapporten 2022), utgjorde ca. 17 milliarder kroner i 2022, 550 millioner kroner mer enn i 2021.

Totalbildet for hele instituttsektoren i Tabell 1 viser stor grad av stabilitet i fordelingen på hovedfinansieringskilder i perioden 2015-2022. Nedgangen i 2020 skyldes lavere driftsutgifter, som har sammenheng med reduserte kostnader til daglig drift, mindre reiseaktivitet og færre arrangementer som følge av koronapandemien (Indikatorrapporten 2022)⁶.

Tabell 1: Finansiering av FoU-utgifter i instituttsektoren (mill. kr) i løpende priser 2015-2022

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	13718	13219	13864	14828	15088	14998	16411	16965
Næringsliv	2563	2460	2402	2339	2532	2552	2595	2825
Forskningsråd	3010	3259	3416	3660	3742	3716	4045	4582
Departement mv.	6031	5725	6248	7089	7018	6972	7879	7376
Andre nasjonale kilder	741	418	486	423	504	521	550	615
EU-institusjoner	432	439	420	431	517	478	562	744
Øvrig utland	941	918	891	886	775	758	780	824

Kilde: [Forskning og utvikling i instituttsektoren \(ssb.no\)](https://www.forskningsradet.no/siteassets/indikatorrapporten/pdf-rapport/indikatorrapporten-2022_ferdig.pdf)

I 2022 finansierte offentlige kilder FoU for 12,6 milliarder kroner i instituttsektoren, eller 74 prosent av sektorens FoU. 27 prosent av den offentlige finansieringen kom gjennom Norges forskningsråd. I 2015 var andelen offentlig finansiering 71 prosent og andelen som ble finansiert gjennom Forskningsrådet var 22 prosent.

I 2022 finansierte næringslivet FoU for 2,8 milliarder kroner i instituttsektoren, eller 17 prosent av sektorens FoU. I 2015 var andelen finansiering fra næringslivet 19 prosent. Merk at en del av instituttens finansiering fra næringslivet (så vel som fra offentlig sektor) er knyttet til FoU-prosjekter der private foretak (eller aktører i offentlig sektor) mottar støtte til fra Forskningsrådet. Det er en økende andel finansiering av instituttsektoren fra EU-institusjoner. I 2015 var denne andelen 3,1 prosent, mens den i 2022 var 4,3 prosent. Andelen finansiering fra øvrig utland har derimot sunket fra 6,9 prosent i 2015 til 4,9 prosent i 2022.

Nøkkeltallsinstituttene

Fortsettelsen av del 1 av denne rapporten er viet institutter underlagt Retningslinjer for statlig grunnbevilgning. Dette er institutter som, ifølge Retningslinjenes paragraf 4, har som "hovedformål å utføre uavhengig forskning og forskningsformidling på felter som er relevante for norsk næringsliv, forvaltning og/eller samfunnsnivå". Retningslinjene forutsetter videre at disse instituttene må "ha inntekter oppnådd ved deltakelse i et nasjonalt oppdragsmarked" og "inntekter vunnet i åpen

⁶ https://www.forskningsradet.no/siteassets/indikatorrapporten/pdf-rapport/indikatorrapporten-2022_ferdig.pdf

⁷ Noe av denne økingen er kommentert i den siste [årsrapporten for instituttene \(2021 nøkkeltall\)](#) hvor man sammenstilte nøkkeltallene fra 2017 til 2021. Ellers har Norges returandel nå i starten av Horisont Europa økt til 3,35% (hvorav instituttene sto for 35%) fra H2020 hvor den norske returandelen var på 2,53%.

konkurranse om nasjonale og/eller internasjonale forskningsmidler". Nøkkeltallsinstituttene har det mest diversifiserte inntektsgrunnlaget, og derfor trolig også de mest konkurranseutsatte økonomiske rammevilkårene, sammenlignet med øvrige norske forskningsinstitusjonene.

Nøkkeltallsinstituttens inntekter kommer primært fra Norges forskningsråd, øvrig offentlig forvaltning, næringslivet og utenlandske kilder. I 2022 hadde nøkkeltallsinstituttene driftsinntekter på i alt 12,6 milliarder kroner (Indikatorrapporten 2023). Dette var en vekst på om lag 1,2 milliarder kroner, tilsvarende 11 prosent nominelt fra året før. Samtlige av de fire arenaene hadde en vekst i inntektene fra 2021.

De fire arenaene har ulik størrelse, både i antall institutter og i omsetning – i Tabell 2 er inntekter som overføres videre til andre, trukket fra. Den samfunnsvitenskapelige arenaen er størst i antall enheter, men arenaen har de laveste driftsinntektene; vel 1,5 milliarder kroner, eller ca. 13 prosent av de totale driftsinntektene til nøkkeltallsinstituttene i 2022. De teknisk-industrielle instituttene hadde de høyeste driftsinntektene, på om lag 6,3 milliarder kroner. Dette utgjorde over halvparten av instituttens samlede driftsinntekter. Miljøinstituttene hadde driftsinntekter på 2 milliarder kroner og primærnæringsinstituttene hadde driftsinntekter på 2,3 milliarder kroner. Dette utgjorde henholdsvis rundt 16 og 19 prosent av instituttens totale driftsinntekter.

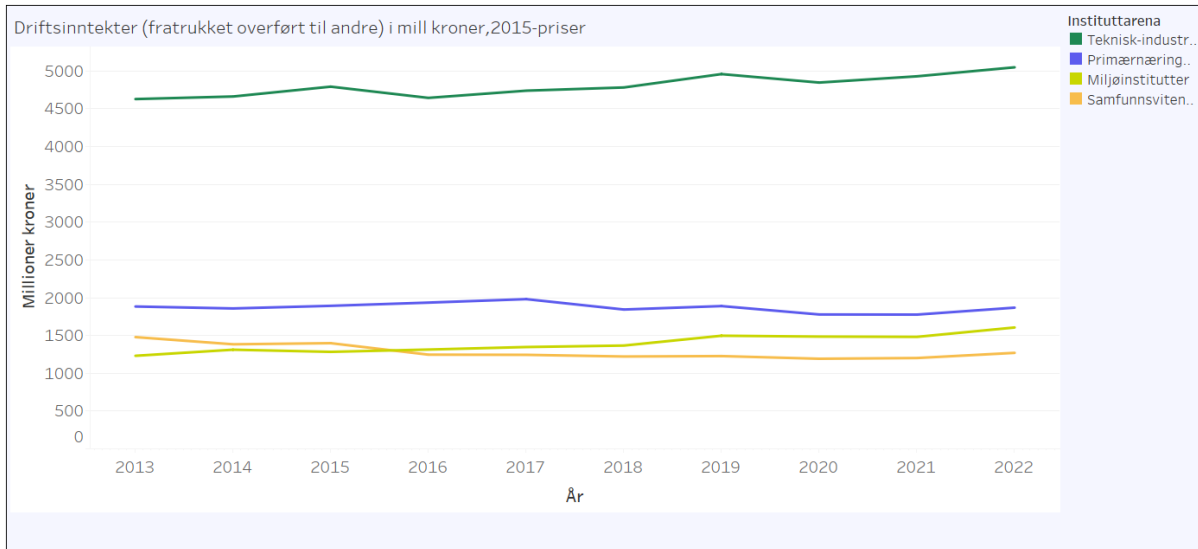
Tabell 2 Driftsinntekter for de fire instituttarenaene i reelle priser (ikke prisjustert):

Driftsinntekter (fratrukket overført til andre) i mill kroner										
Instituttarena	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Miljøinstitutter	1 169,8	1 277,6	1 283,4	1 342,8	1 403,1	1 466,2	1 652,2	1 665,2	1 729,4	1 989,6
Primærnæringsinstitutter	1 789,5	1 808,9	1 892,6	1 977,7	2 063,3	1 977,7	2 085,5	1 993,3	2 073,1	2 315,0
Samfunnsvitenskapelige insti..	1 404,7	1 347,2	1 398,4	1 273,9	1 295,7	1 310,8	1 354,9	1 336,5	1 402,5	1 573,7
Teknisk-industrielle institutter	4 397,5	4 540,5	4 793,4	4 746,9	4 936,4	5 130,1	5 474,3	5 434,0	5 753,7	6 256,2
Grand Total	8 761,4	8 974,2	9 367,8	9 341,4	9 698,5	9 884,7	10 566,9	10 429,1	10 958,7	12 134,5

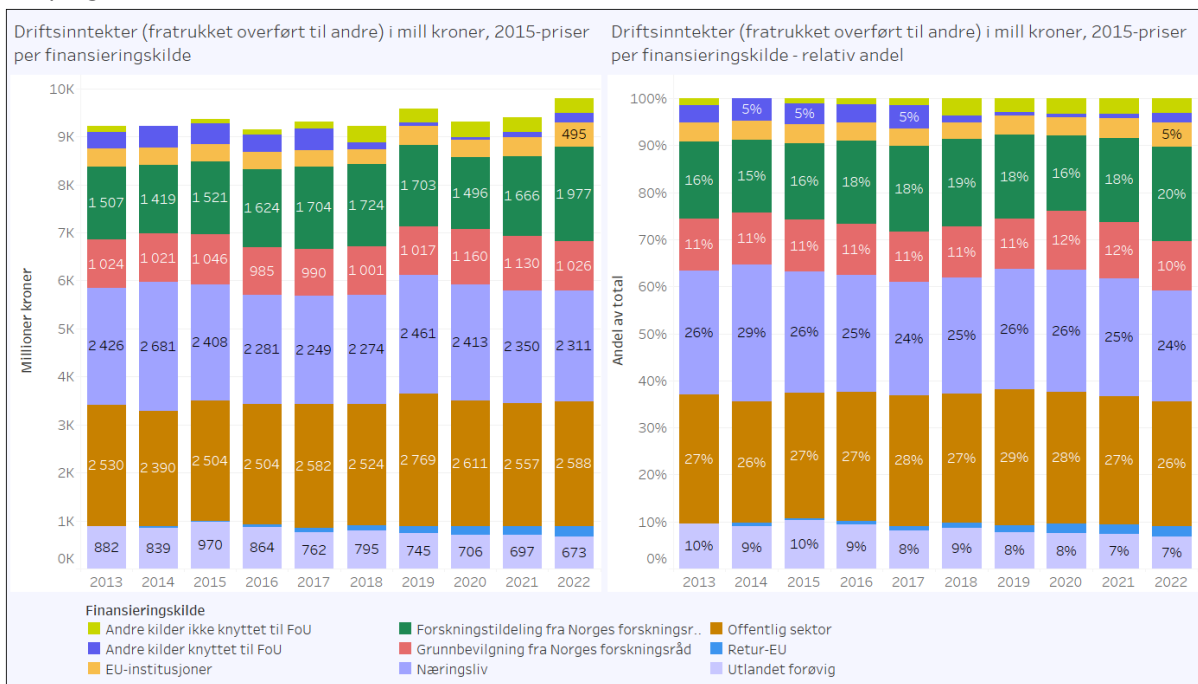
Selv om det i kroner er en økning i driftsinntektene, er utviklingen nokså flat når vi justerer for inflasjon (Figur 1). I det videre opereres det med 2015-priser som utgangspunkt.

Figur 2 viser hvor nøkkeltallsinstituttene totalt sett henter sine inntekter fra, først i *sum* og så i *andel*. Nivået på driftsinntektene er relativt stabilt. Grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd og inntektene fra offentlig sektor for øvrig (departementer og etater i statsforvaltningen) har hatt liten endring over tid. 2022 skiller seg ut med en høyere andel forskningstilbedinger fra Norges forskningsråd og en høyere andel fra EU-institusjoner. Inntekter fra næringslivet har holdt seg relativt stabilt i kroner, men andelen er lavere i 2022 ettersom andre inntekter har økt. Inntekter fra utlandet for øvrig har en nedadgående tendens. Nedgangen skyldes at andelen FoU finansiert av utenlandsk næringsliv har gått ned.

Figur 1 Driftsinntekter for de fire instituttarenaene

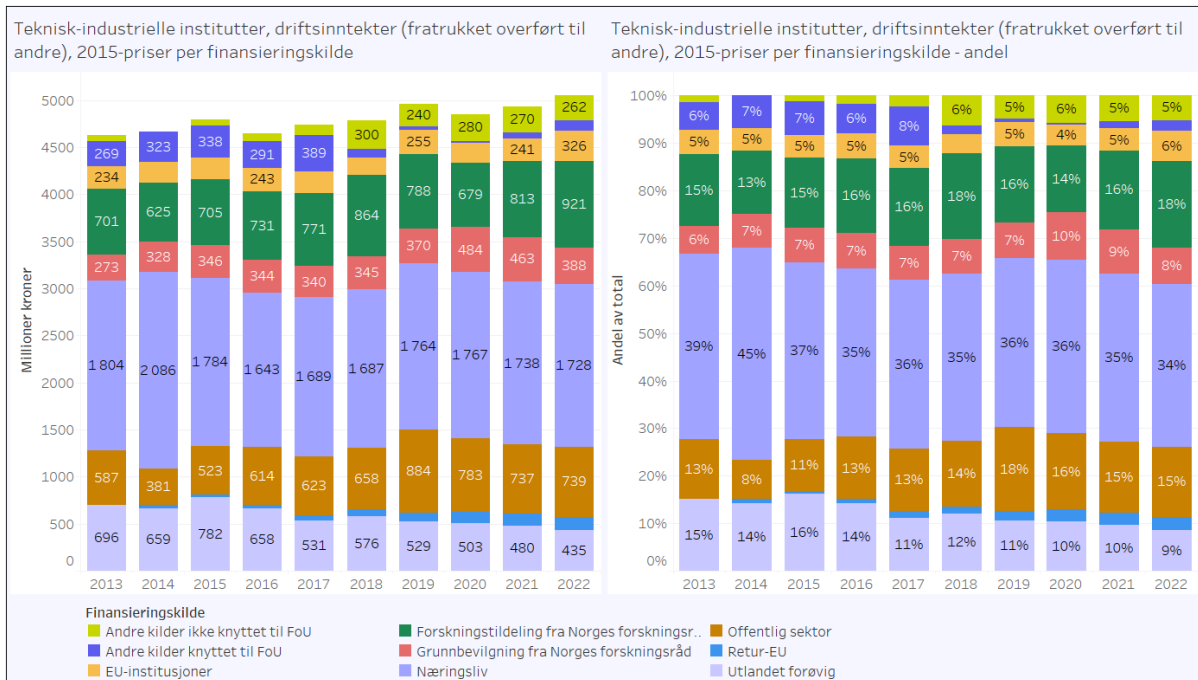
Figur 2 Nøkkeltallsinstituttene driftsinntekter (i faste 2015-priser) fordelt på ulike finansieringskilder, beløp og andel

De teknisk-industrielle instituttene

Det er Nærings- og fiskeridepartementet som har grunnbevilgningsansvaret på den teknisk-industrielle arenaen. Fordelingsarenaen omfatter flere store institutter. SINTEF, som er blant Nord-Europas største forskningsorganisasjoner, har det meste av sin aktivitet på denne arenaen. NORCE, et stort forskningsinstitutt etablert i 2018, etter sammenslåinger av en rekke mindre institutter, har aktivitet både på teknisk-industriell arena, miljøarenaen og samfunnsvitenskapelig arena. Målt i omsetning er også Institutt for energiteknikk blant de største instituttene i Norge. De teknisk-industrielle forskningsinstituttene er den klart største av instituttgruppene som deltar i ordningen for statlig grunnbevilgning av forskningsinstitutter (Indikatorrapporten 2023).

Figur 3 Finansiering av teknisk-industrielle institutter

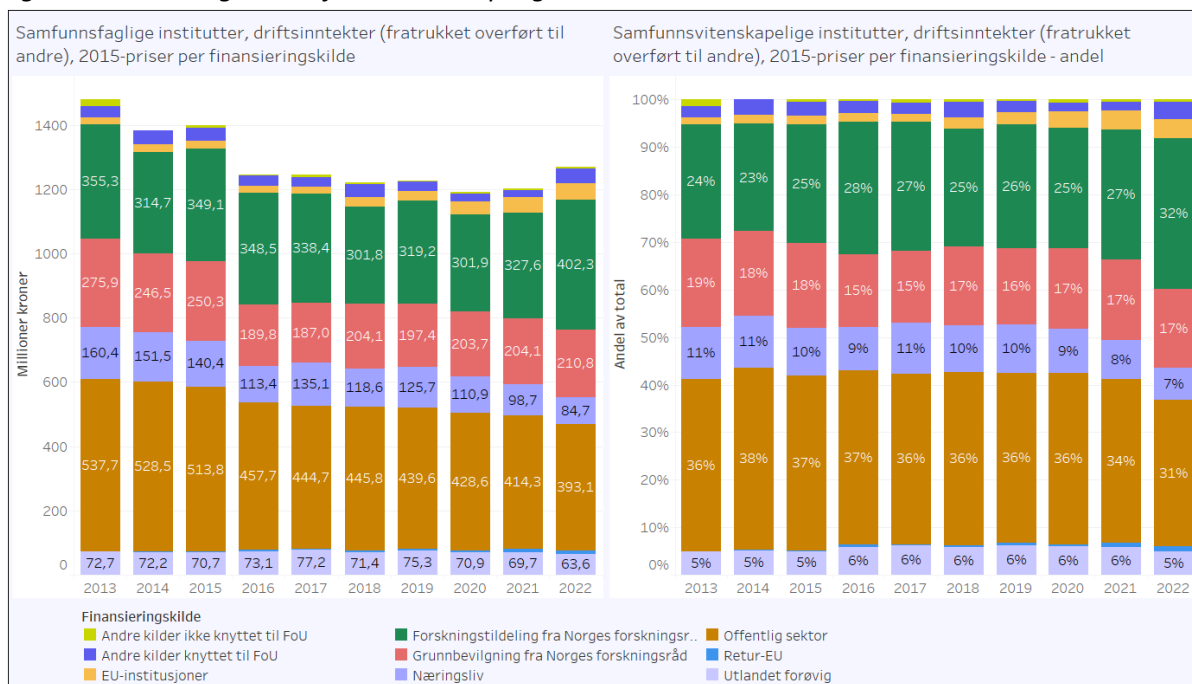
Totalt sett har driftsinntektene for de teknisk-industrielle instituttene økt i perioden. Figur 3 viser imidlertid mer variasjon i inntekter over tid enn for instituttene samlet. Både grunnbevilgningen og forskningstildelinger fra Norges forskningsråd øker i perioden, både i sum og som andel. At grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd svinger over tid, gjenspeiler nok i hovedsak at tallene representerer *regnskapsførte* inntekter. Det er ikke alltid slik at instituttene nøyaktig bruker tildelt grunnbevilgning i det året den tildeles.

Inntekter fra offentlig sektor for øvrig og fra EU-institusjoner har også økt. Inntekter fra næringslivet har holdt seg på et stabilt nivå de siste syv-åtte årene, men var høyere både i realverdi og andel i årene 2013-2015. En årsak til dette kan være at det var to utlysninger av søknadstypen "Innovasjonsprosjekt i næringslivet" (IPN) i 2013. Inntekter fra næringslivet indikerer en fallende tendens i de tre siste årene (2020-2022). Inntekter fra utlandet for øvrig (dvs. EU-prosjekter ikke medregnet) synker betydelig, både i sum og som andel.

De samfunnsvitenskapelige instituttene

Kunnskapsdepartementet har grunnbevilgningsansvaret for instituttene på den samfunnsvitenskapelige arenaen. De samfunnsvitenskapelige instituttene er generelt mindre enn instituttene på de øvrige tildelingsarenaene. Den største enheten er den samfunnsvitenskapelige delen av NORCE.

Figur 4 Finansiering av samfunnsvitenskapelige institutter

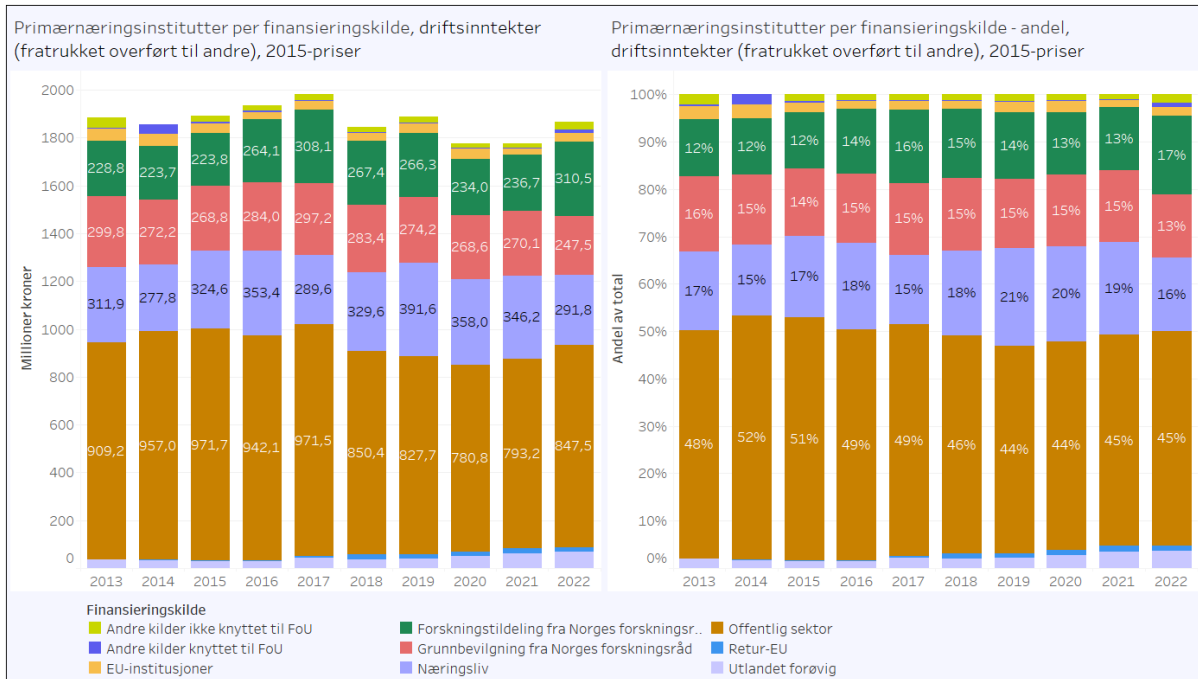
Totalt sett har driftsinntektene for de samfunnsvitenskapelige instituttene sunket i perioden, men med en liten økning i 2022. Forskningstildelingene fra Norges forskningsråd har økt betydelig, og utgjør i 2022 den største andelen. Inntekter fra EU-institusjoner har økt noe, mens øvrige inntekter fra utlandet har gått noe ned.

Det er særlig inntektene fra øvrig offentlig sektor, næringslivet og grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd som har avtatt. Hovedårsaken til den markante nedgangen i inntekter fra det offentlige og i grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd, er at fire samfunnsvitenskapelige institutter ble innlemmet i OsloMet i 2014 (NOVA og AFI) og 2016 (NIBR og SIFO).

Primærnæringsinstituttene

Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet har grunnbevilgnings-ansvaret for hver sin del av primærnæringsarenaen. De to delene består i dag av til sammen 5 institutter, der de største er Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) og Nofima (Indikatorrapporten 2023).

Figur 5 Finansiering av primærnæringsinstituttene

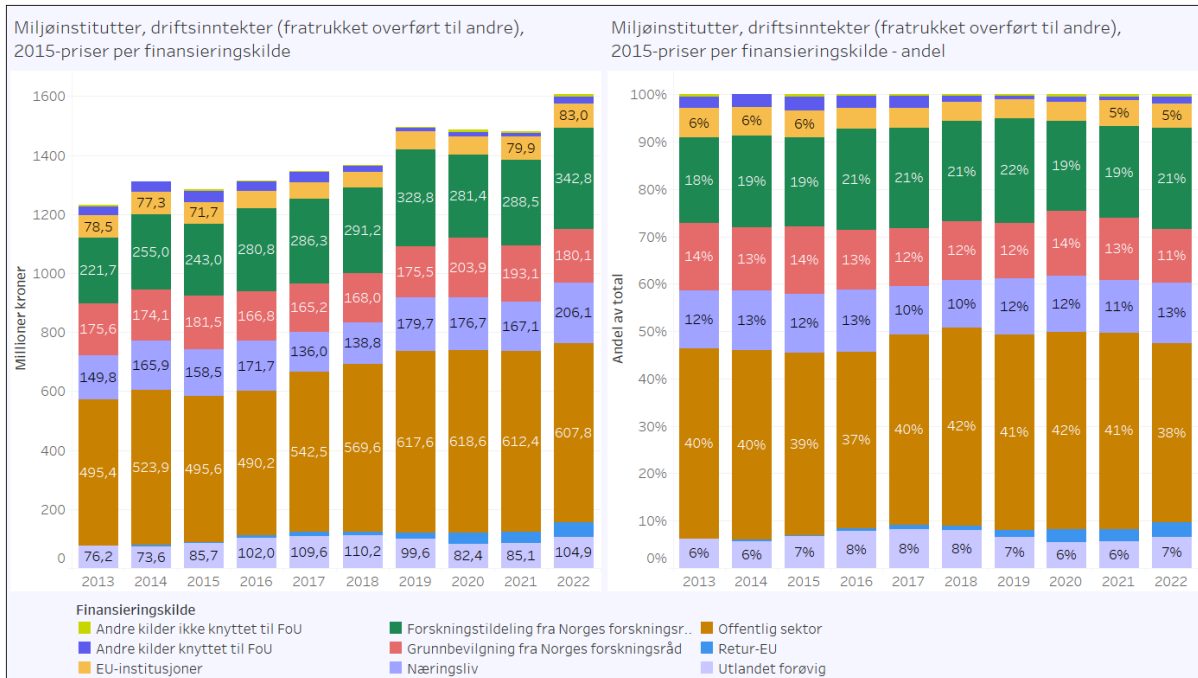

Totalt sett har driftsinntektene for primærnæringsinstituttene vært relativt stabile i perioden. Figurene indikerer at inntektene fra offentlig sektor for øvrig, næringslivet og grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd har gått noe ned. Forskningstildelingene fra Norges forskningsråd har økt i perioden. Det er inntektene fra offentlig sektor for øvrig som utgjør den klart største andelen. Inntekter fra EU-institusjoner har hatt en liten nedgang, mens inntekter fra utlandet for øvrig har hatt en svak økning i perioden.

Miljøinstituttene

Det er Klima- og miljødepartementet som har grunnbevilgningsansvaret på miljøarenaen. Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for vannforskning og miljødelen ved NORCE er de største enhetene blant miljøinstituttene, som per 2021 besto av 8 institutter (Indikatorrapporten 2023).

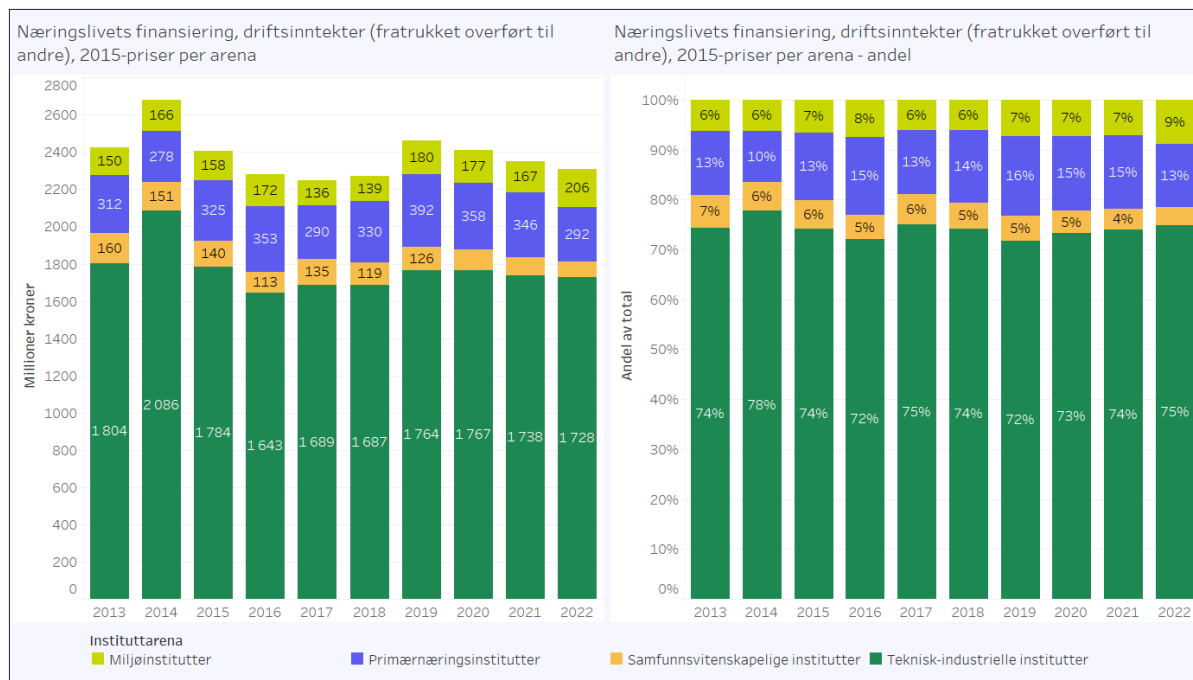
Figur 6 Finansiering av miljøinstitutter

Totalt sett har driftsinntektene for miljøinstituttene økt markant i perioden. En del av økingen skyldes overføring av aktivitet fra den teknisk-industrielle arenaen til miljøarenaen for NORCE i 2018-2019. Figurene viser at både inntektene fra offentlig sektor for øvrig, næringslivet og forskningstildelingene fra Norges forskningsråd har hatt en klar vekst. Inntektene fra næringslivet har økt kraftig i perioden. Grunnbevilgning fra Forskningsrådet har vært stabil, og det samme har inntekter fra EU-institusjoner. Også inntekter fra utlandet for øvrig har hatt en jevn økning.

Næringslivets finansiering av nøkkeltallsinstituttene

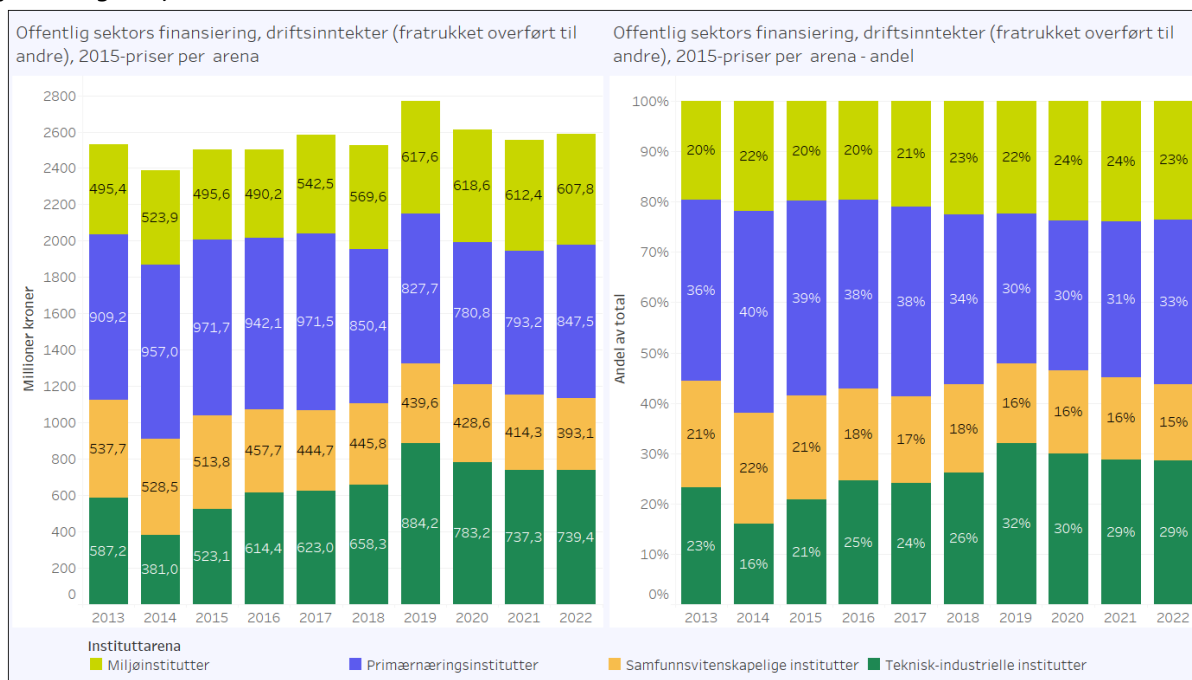
Figur 7 Næringslivets finansiering av nøkkeltallsinstituttene

- De teknisk-industrielle instituttene har klart størst inntekter fra næringslivet, og disse har vært nokså stabile i perioden.
- Inntektene fra næringslivet til primærnæringsinstituttene har også vært nokså stabile.
- Inntektene fra næringslivet til de samfunnsvitenskapelige instituttene har hele tiden vært relativt lav og har gått ytterligere ned.
- Inntektene fra næringslivet til miljøinstituttene har også vært relativt lave, men har økt betydelig i perioden og utgjør en økende andel.

Finansiering fra det offentlige

Figur 8 Finansiering av nøkkeltallsinstituttene fra offentlig sektor (utenom midler fra Norges forskningsråd)

- Inntektene fra offentlig sektor (utenom midler fra Norges forskningsråd) har vært nokså stabil i perioden.
- For miljøinstituttene og for de teknisk-industrielle instituttene har det i perioden vært en klar vekst.
- For de teknisk-industrielle instituttene har det vært stor variasjon over tid.
- For primærnæringsinstituttene har utviklingen være relativt stabil, men med en synkende tendens.
- For de samfunnsvitenskapelige instituttene har innlemmelser av institutter i UH-sektoren ført til en markant nedgang.

Hovedtrekk del 1

- I 2022 hadde **nøkkeltallsinstituttene** driftsinntekter på 12,6 milliarder kroner. Inntektene kommer primært fra Norges forskningsråd, øvrig offentlig forvaltning, næringslivet og utlandet.
- Utviklingen i driftsinntektene er nokså flat i perioden 2013-2022, justert for inflasjon.
- Grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd og inntektene fra offentlig sektor for øvrig har hatt liten endring over tid.
- 2022 skiller seg ut med en høyere andel forskningstildelinger fra Norges forskningsråd og en høyere andel inntekter fra EU-institusjoner.
- Andelen finansiert av EU har økt i beløp i perioden, men utgjør en relativt liten andel.
- Inntekter fra næringslivet har holdt seg relativt stabilt i kroner, men andelen er lavere i 2022 ettersom andre inntekter har økt.
- Inntekter fra utlandet for øvrig har en nedadgående tendens. Nedgangen skyldes at andelen FoU finansiert av utenlandsk næringsliv har gått ned.
- Driftsinntektene for de teknisk-industrielle instituttene har økt i perioden. Grunnbevilgningen og forskningstildelinger fra Norges forskningsråd har økt. Inntekter fra næringslivet utgjør den største andelen, men har en fallende tendens de tre siste årene (2020-2022). Inntekter fra utlandet for øvrig (dvs. EU-prosjekter ikke medregnet) synker betydelig, både i sum og som andel.
- Driftsinntektene for de samfunnsvitenskapelige instituttene har sunket i perioden, men med en liten økning i 2022. Forskningstildelingene fra Norges forskningsråd har økt betydelig, og utgjør i 2022 den største andelen.
- Driftsinntektene for primærnæringsinstituttene har vært relativt stabile i perioden. Forskningstildelingene fra Norges forskningsråd har økt. Inntektene fra offentlig sektor for øvrig utgjør den klart største andelen.
- Miljøinstituttene skiller seg ut med markant vekst i inntektene både fra offentlig sektor for øvrig og fra næringslivet. Også inntekter fra utlandet for øvrig har hatt en jevn økning. Forskningstildelingene fra Forskningsrådet har økt betydelig. Grunnbevilgning fra Forskningsrådet har vært stabil, og det samme har inntekter fra EU-institusjoner.

Del 2 Endringer i samarbeidskonstellasjoner i Forskningsrådets søknadstyper over tid

Om Forskningsrådets søknadstyper

Forskningsrådets lyser ut midler gjennom *søknadstyper*. De ulike variantene av disse stiller ulike krav til hvem som kan søke og til hvorvidt søkeren må ha samarbeidspartnere med i prosjektet. Vi gir en oversikt over søknadstypene under. Vi definerer deretter det vi ofte kaller "hovedsøknadstyper", fordi det er gjennom disse søknadstypene Forskningsrådet kanalisere mest midler.

- Forskerprosjekt (FP):
Støtte til forskerstyrte prosjekter for fornyelse og utvikling i forskningen innenfor alle fag og tematiske områder. Målgruppen er forskningsorganisasjoner i UH- og instituttsektoren, samt helseforetak. Prosjekter kan gjennomføres i samarbeid mellom disse. Før 2019 omfatter denne søknadstypen også prosjekter med samarbeidspartnere som ikke er forskningsorganisasjoner. Denne søknadstypen finnes i flere varianter, men vi omtaler i det videre Forskerprosjekter samlet.
- Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP):
Støtte til forsknings samarbeid mellom forskningsorganisasjoner, næringsliv, offentlige virksomheter og andre samfunnsaktører for å bygge FoU-kompetanse og kapasitet på viktige samfunns- og næringsområder. Fra 2019 finnes det to varianter av Kompetanse- og samarbeidsprosjekt:
Kompetanse- og samarbeidsprosjekt -Kompetanse (KSP-K):
Formålet er å frembringe kompetanse, kunnskap og kapasitet i forskningsmiljøene som bidrar til å løse en samfunns- eller næringsutfordring. Samarbeidspartnerne fra næringslivet må bidra til å finansiere en andel av forskningen som gjennomføres av forskningsorganisasjoner i prosjektet. Utover dette deltar samarbeidspartnerne når prosjektet skal defineres, gjennom oppfølging underveis og i spredning av resultater. Denne varianten er i stor grad en videreføring av den søknadstypen som inntil 2019 het Kompetanseprosjekt for næringslivet (KPN).
Kompetanse- og samarbeidsprosjekt -Samarbeid (KSP-S):
Formålet er å frembringe kompetanse og kunnskap som bidrar til å løse en samfunns- eller næringsutfordring. Samarbeidspartnerne deltar aktivt i de deler av prosjektet der deres innsats er avgjørende for prosjektets gjennomføring og resultat. Kompetanse- og samarbeidsprosjekt -S ble innført i 2019, og brukes om prosjekter som er forskerstyrte, men den skiller seg fra Forskerprosjekt ved at det er krav om samarbeid med norske partnere som ikke er forskningsorganisasjon.
- Forskningscenter:
Støtte til fremragende og nyskapende forsknings- og innovasjonsmiljøer gjennom en konsentrert og langsiktig satsing. Det finnes flere varianter innenfor denne søknadstypen:
Vitenskapelig rettet forskningscenter:
Støtte til konsentrerte og langsiktige satsinger med vekt på forskningskvalitet på høyt internasjonalt nivå. Denne varianten brukes til Senter for fremragende forskning (SFF).
Nærings- eller samfunnsrettet forskningscenter:
Støtte til konsentrerte og langsiktige satsinger som styrker innovasjon og utvikler kompetanse på høyt internasjonalt nivå gjennom langsiktig forskning i nært samarbeid mellom fremstående forskningsmiljøer og FoU-aktive aktører utenfor forskningssektoren.

Denne varianten brukes hovedsakelig til Senter for Fremragende Innovasjon (SFI) og Forskningscenter for miljøvennlig teknologi (FME).

Strategisk miljøstøtte:

Strategisk miljøstøtte er en åpen variant for andre konsentrerte og langsiktige satsinger – med lengre varighet og større budsjett enn Kompetanse- og samarbeidsprosjekter. Krav om samarbeid og relevante aktører vil være nærmere spesifisert i utlysningen. Varianten er kun brukt i svært begrenset grad.

- Forskningsinfrastruktur (INFRA):

Støtte til etablering/oppgradering av verktøy for nyskapende forskning og utvikling, herunder etablering/oppgradering av forskningsinfrastruktur av nasjonal viktighet.

- Innovasjonsprosjekt (IP):

Støtte til verdiskaping og fornyelse i næringsliv og offentlig sektor. Denne finnes i flere varianter, og kun følgende blir omtalt videre i denne rapporten:

Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN):

Innovasjonsprosjekt i næringslivet skal utløse FoU-innsats i bedrifter som vil føre til innovasjon og bærekraftig verdiskaping i norsk næringsliv. IPN er en videreføring det som før 2013 het Brukerstyrt innovasjonsprosjekt (BIP). Det er krav om samarbeid i disse prosjektene, men fra og med 2020 er det ikke krav om samarbeid med godkjente forskningsorganisasjoner. Den formelle rollen til forskningsorganisasjoner i slike prosjekter har også blitt endret fra å være samarbeidspartnere til å være FoU-leverandører.

Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IPO):

Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor skal utløse FoU-aktivitet i offentlig sektor som bidrar til innovasjon og bærekraftig verdiskaping i sektoren og hos sektorens brukere.

Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor ble innført i 2014.

- Kommersialiseringsprosjekt

Støtte til kommersiell anvendelse av offentlig finansiert forskning.

- Koordinerings- og støtteaktivitet (KOS):

Støtte til alle former for aktiviteter som bidrar til å styrke koordinering, planlegging, publisering, formidling, nettverk og samarbeid rundt FoU-aktiviteter. Denne søknadstypen rommer en rekke varianter, og felles for alle er at de brukes til prosjekter med relativt lave støttebeløp.

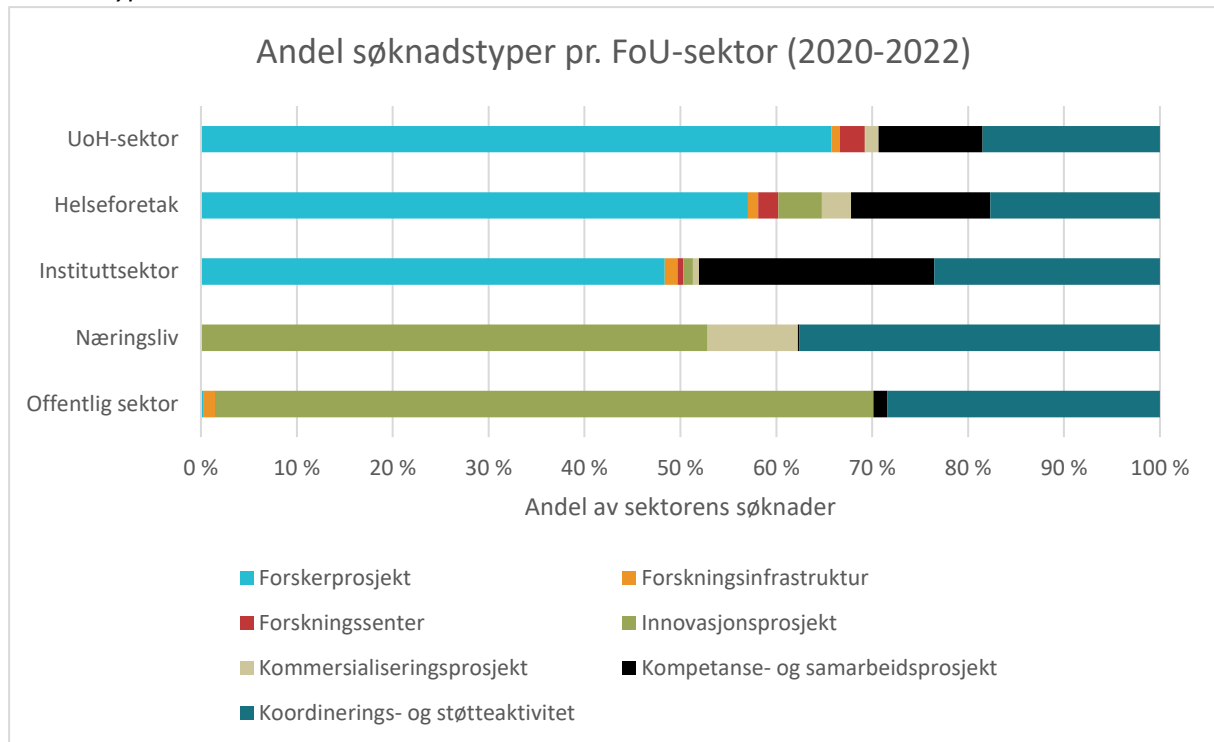
Nedenfor vil vi i hovedsak omtale våre "hovedsøknadstyper", som er Forskerprosjekt (FP), Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP), Forskningscenter, Forskningsinfrastruktur (INFRA), Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN) og Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IPO).

Når vi i det følgende omtaler "instituttsektoren", mener vi denne sektoren slik den er definert i Indikatorrapporten (se fotnote innledningsvis). Avvik fra dette er spesifisert i den løpende teksten. I en del figurer viser vi tall for de ulike instituttarenaene slik de er definert i Del 1. De deler av instituttsektoren som ikke er med i disse er her omtalt som "øvrige forskningsinstitutter".

Figur 9 viser andelen søknader de forskningsutførende sektorene har sendt til Forskningsrådet i årene 2020-2022 fordelt på hovedsøknadstypene. Merk at godkjente forskningsorganisasjoner, som institusjoner i UH- og instituttsektor og helseforetak ikke konkurrerer med næringslivet og offentlig sektor om de samme midlene lyst ut gjennom søknadstypene i Forskningsrådet. Dette fordi de ulike søknadstypene skiller konkurransearenaene ved at de retter seg mot enten en forskningsorganisasjon, næringslivet eller offentlig sektor som prosjektansvarlig organisasjon. Det er f.eks. kun en godkjent forskningsorganisasjon som kan være prosjektansvarlig i Forskerprosjekt og Kompetanse og samarbeidsprosjekt, mens kun næringslivet kan være prosjektansvarlig i

Innovasjonsprosjekt i næringslivet. Merk også at en del av søknadstypene legger opp til samarbeid mellom forskningsorganisasjoner og bedrifter/offentlige instanser.

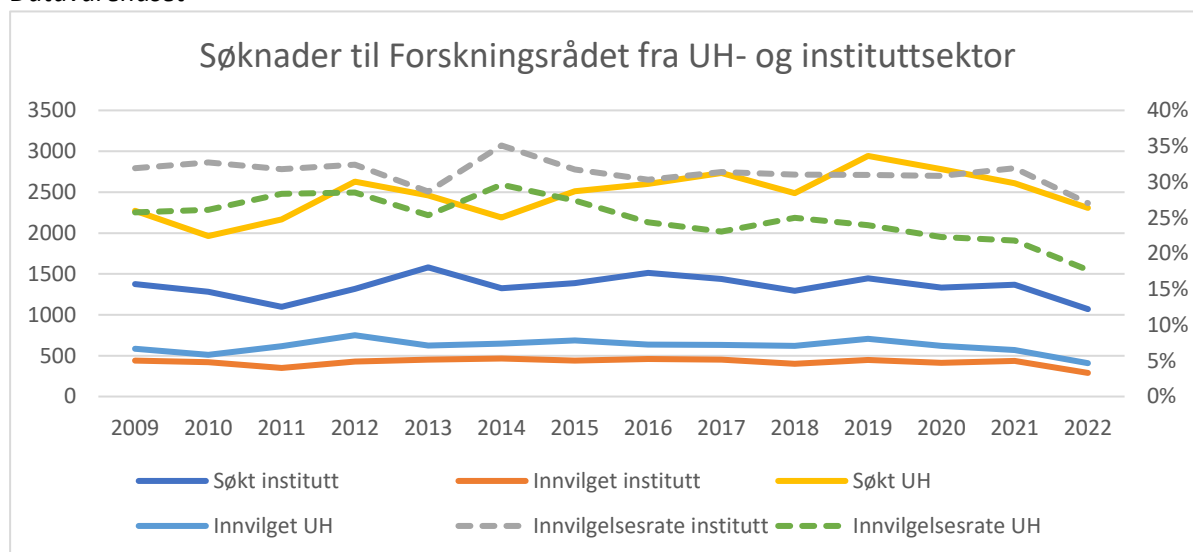
Figur 9. Søknader per FoU-sektor (for prosjektansvarlig organisasjon) 2020 – 2022 fordelt på andel søknadstyper. Kilde: Datavarehuset

Søknader, innvilgede prosjekter og innvilgelsesrate

Figur 10 viser at UH-sektoren sender flere søknader til Forskningsrådet enn det instituttsektoren gjør. Instituttsektoren har derimot en høyere innvilgelsesrate. Dette gjenspeiler at de to sektorene til en viss grad har sitt tyngdepunkt i ulike konkurransearenaer med ulik innvilgelsesrate. Innvilgelsesraten fra UH-sektoren har gått nedover fra 2014 til 2021, mens innvilgelsesraten til instituttsektoren har vært stabil siden 2016. I dette utvalget er alle typer søknader inkludert, også de rettighetsbaserte. Sistnevnte vil dra innvilgelsesraten noe opp, men det er for få rettighetsbaserte ordninger til at det gir et veldig stort utslag.

Figur 10. Søknader og innvilgede prosjekter (antall), samt innvilgelsesrate (prosent) per sektor. Kilde: Datavarehuset

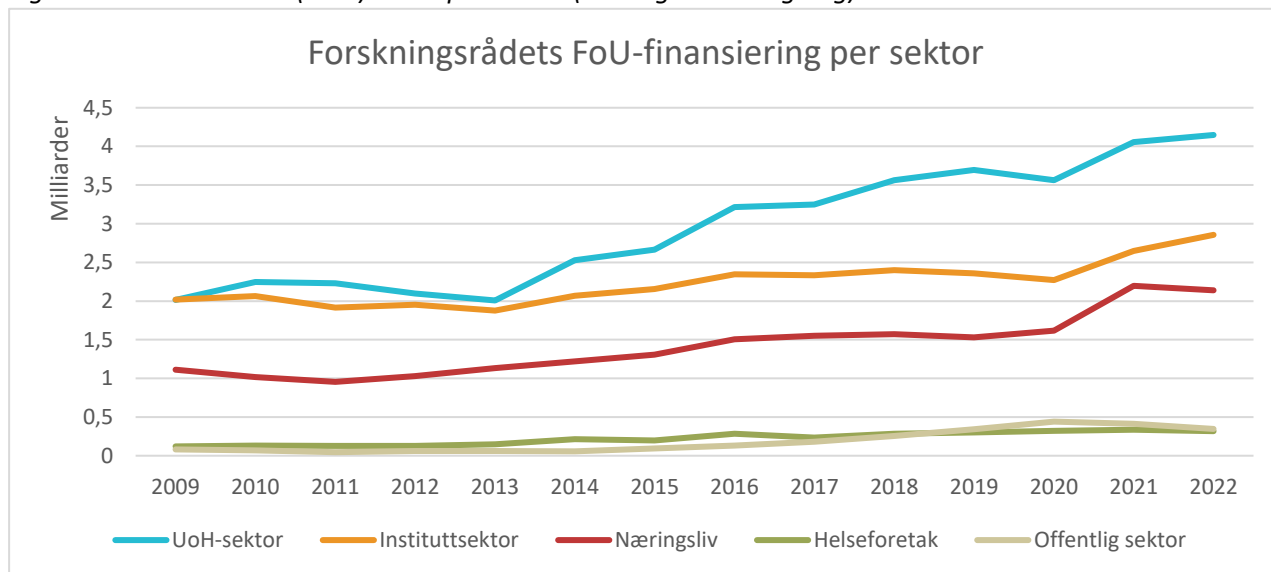

Tildelte midler per sektor

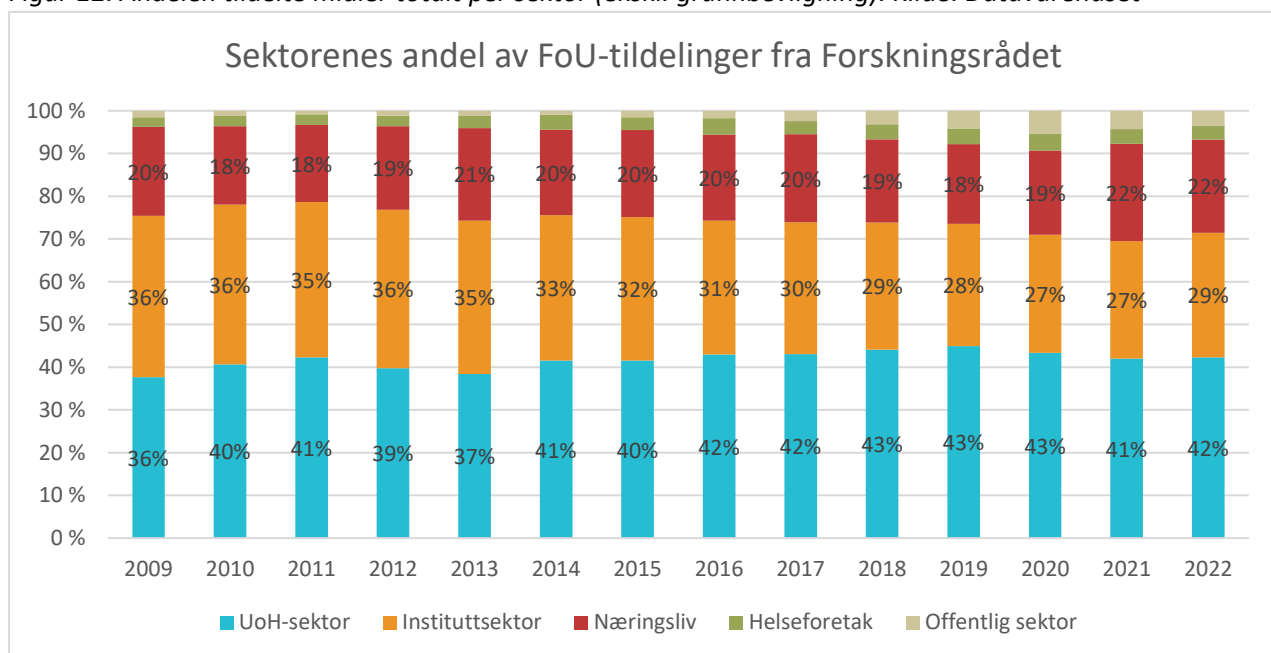
I det følgende omtaler vi tildelte midler fra Forskningsrådet pr. år. Dette er utbetalte midler pr. år i henhold til prosjektenes reviderte budsjett. Det betyr at i de fleste tilfeller får samme prosjekt tildelt midler over flere år i prosjektperioden. Forskningsrådets støtte til prosjekter utbetales i sin helhet til prosjektansvarlig institusjon som så fordeler videre til samarbeidspartnere. Figurene nedenfor viser kun fordeling på prosjektansvarlige og deres sektortilhørighet, og fanger derfor ikke opp støtte som overføres til partnere i andre sektorer. Tallene bak figurene fanger heller ikke opp når støtte utbetalt til prosjektansvarlige innenfor næringsliv eller offentlig sektor brukes til å kjøpe eller finansiere FoU-tjenester fra UH- eller instituttsektor. Beløpene i figurene nedenfor vises i løpende priser, og inkluderer ikke grunnbevilgningene eller retur-EU-midler til instituttene.

Figur 11 viser tildelte midler fra Forskningsrådet pr. år i perioden 2009-2022 fordelt på sektor etter prosjektansvarlig institusjon. Figur 12 viser andelen av Forskningsrådets tildelinger som har gått til de ulike sektorene de samme årene. Vi ser at UH-sektoren mottar den største andelen av tildelte midler, og at denne andelen går fra 36% i 2013 til 42% i 2022. Instituttsektorens andel av totalt tildelte midler går fra 36% til 29% i samme periode. Næringslivets andel holder seg relativt stabil, og fra 2018 ser vi at andelen midler tildelt offentlig sektor øker noe (fra et i utgangspunktet veldig lavt nivå sammenlignet med tildelte midler til UH- og instituttsektor og næringslivet

Figur 11. Tildelte midler (NOK) totalt per sektor (ekskl. grunnbevilgning). Kilde: Datavarehuset

Figur 12. Andelen tildelte midler totalt per sektor (ekskl. grunnbevilgning). Kilde: Datavarehuset

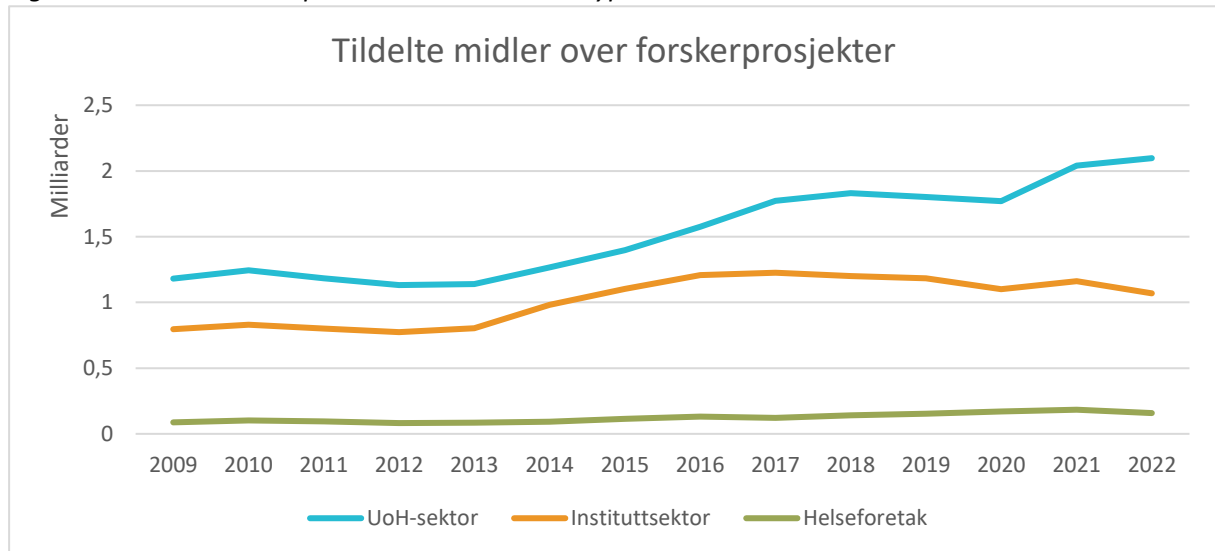
Søknadstypene universiteter, høyskoler og institutter henter mest midler fra

Under viser vi tildelte midler til UH- og instituttsektor, gjennom de fire søknadstypene de to sektorene benytter hyppigst i Forskningsrådet; Forskerprosjekt, Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, Forskningsentre og Forskningsinfrastruktur. Det er også fra disse søknadstypene de to sektorene henter mest midler. For alle de fire søknadstypene er det kun UH- og instituttsektor, samt helseforetak, som kan være prosjektansvarlig institusjon og som dermed mottar alle midlene som tildeles prosjektet. Ved samarbeid med andre UH-institusjoner, forskningsinstitutter, næringsliv, offentlig sektor etc., er det prosjektansvarlig institusjon som viderefordeler midler til sine evt. samarbeidspartnere.

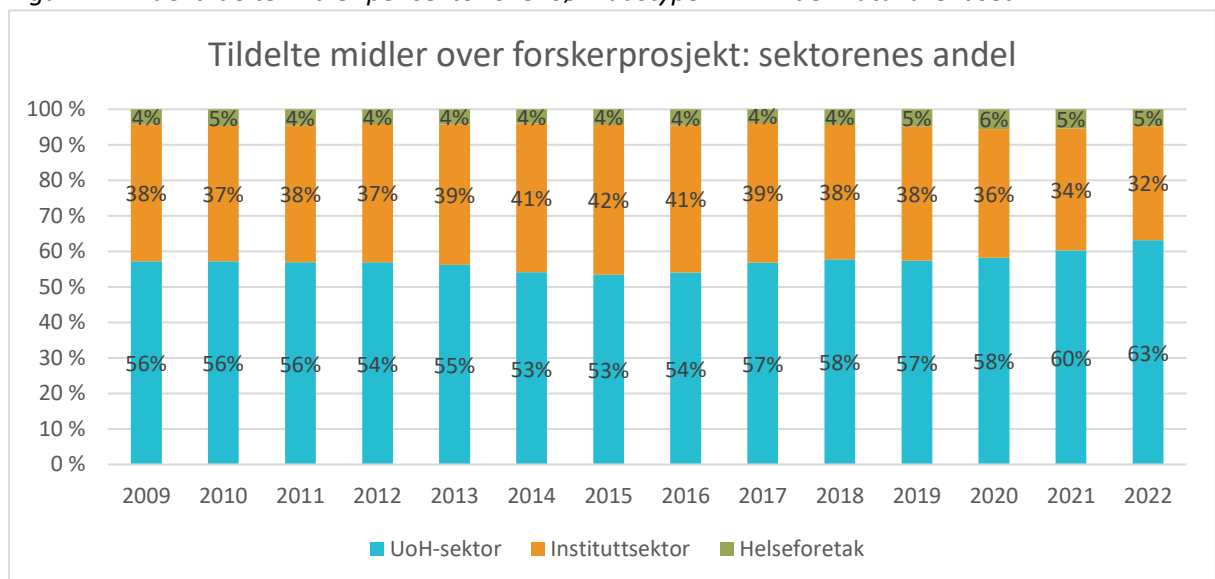
Forskerprosjekt (FP)

Figur 13 viser tildelte midler til UH-, instituttsektor og helseforetak over søknadstypen Forskerprosjekt. Figur 14 viser de tre sektorenes andel i samme periode. UH-sektoren mottar den største andelen av tildelte midler.

Figur 13.. Tildelte midler per sektor over søknadstypen FP. Kilde: Datavarehuset

Figur 14. Andel tildelte midler per sektor over søknadstypen FP. Kilde: Datavarehuset

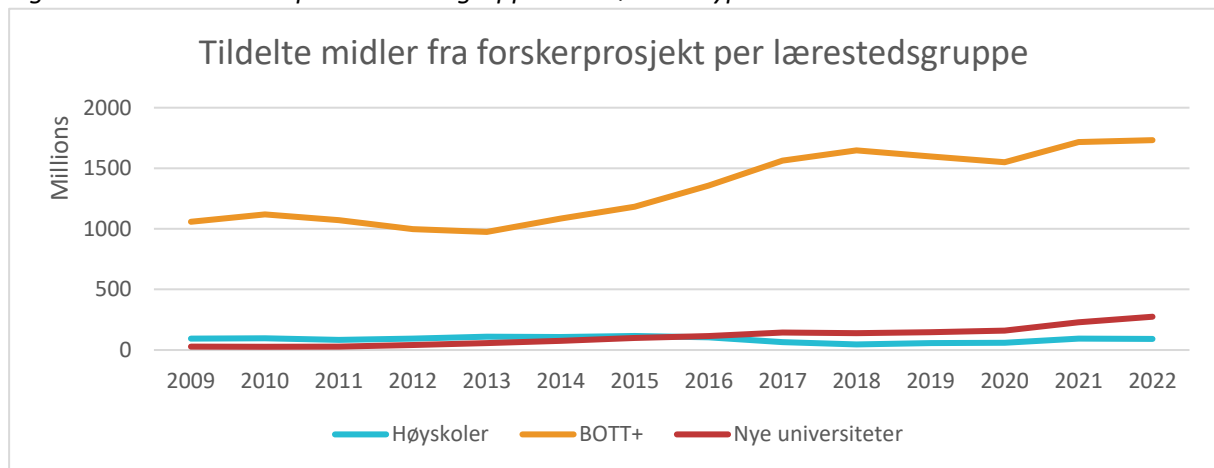

Figurene 15 og 16 viser tildelte midler fra Forskerprosjekt til ulike "kategorier" UH-institusjoner og til de fire instituttarenaene, samt øvrige institutter.

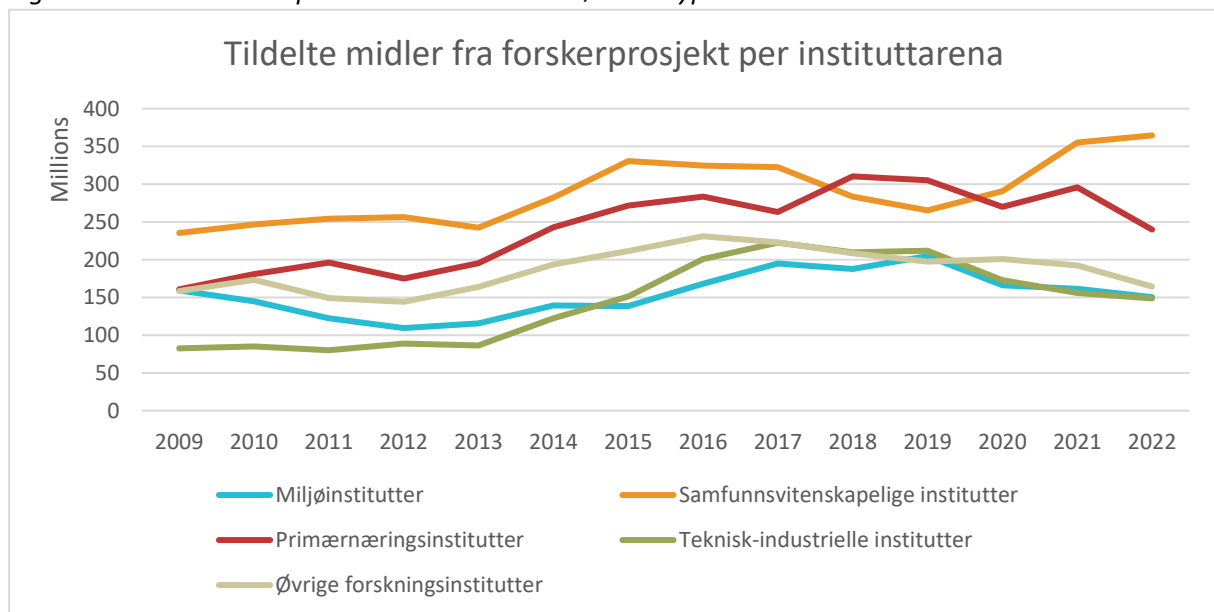
Vi har valgt å dele inn UH-institusjonene i BOTT+ (UiO, NTNU, UiB, UiT og NMBU), "Nye universiteter" (UiS, UiA, USN, OsloMet og Nord) som omfatter tidligere høyskoler og Høyskoler som omfatter alle institusjoner som har vært høyskoler gjennom hele perioden og som har mottatt midler til

Forskerprosjekt i denne perioden.⁸ Vi ser her at kategorien BOTT+ både mottar størstedelen av andelen fra Forskerprosjekt som går til UH-sektoren, og at det også har vært en vekst i tildelingene. Selv om institusjonene i kategorien "Nye universiteter" mottar en betydelig lavere andel av midlene som går til UH-sektoren fra denne søknadstypen, så har det også vært en vekst i tildelingene. I 2022 var fordelingen mellom disse tre gruppene 83% til BOTT+, 13% til Nye universiteter, 4% til Høgskoler. I totale FoU-årsverk i 2021 (sist tilgjengelige tall) var størrelsesforholdet BOTT+: 66%, "Nye universiteter": 17 % og Høgskoler: 17%

Figur 15. Tildelte midler per lærestedsgruppe over søknadstypen FP. Kilde: Datavarehuset

Figur 16. Tildelte midler per instituttarena over søknadstypen FP. Kilde: Datavarehuset

Vi ser i figur 16 at det er de samfunnsvitenskapelige instituttene som henter ut mest av midlene som tildeles instituttene over Forskerprosjekt. Vi ser at disse instituttene hadde en nedgang i tildelingene fra 2015 til 2019, noe som kan skyldes at fire av de samfunnsvitenskapelige instituttene fusjonerte inn i OsloMet i hhv. 2014 (AFI og NOVA) og 2016 (NIBR og SIFO). Likevel har de resterende samfunnsvitenskapelige instituttene hatt en betydelig vekst i tildelingene fra 2019. Vi ser også at

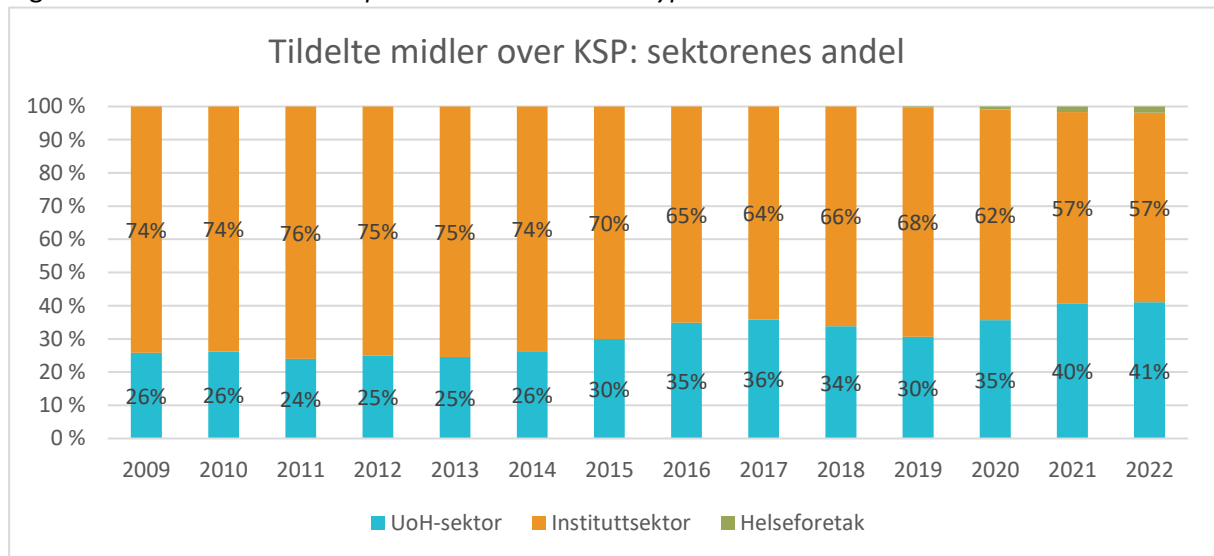
⁸ Inndelingen av universiteter i BOTT+ og "de nye" er samme inndeling som Finansieringsutvalget valgte å bruke i sin rapport. Det er også en godt innarbeidet måte å dele universitetene inn i.

primærnæringsinstituttene henter en relativt stor andel av midlene som tildeles instituttsektoren over Forskerprosjekter. For alle instituttarenaene unntatt den samfunnsvitenskapelige, er det en nominell nedgang i midler fra Forskerprosjekter fra 2019 da endringen i søknadstyper (med innføring av Kompetanse- og samarbeidsprosjekt) skjedde.

Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP)

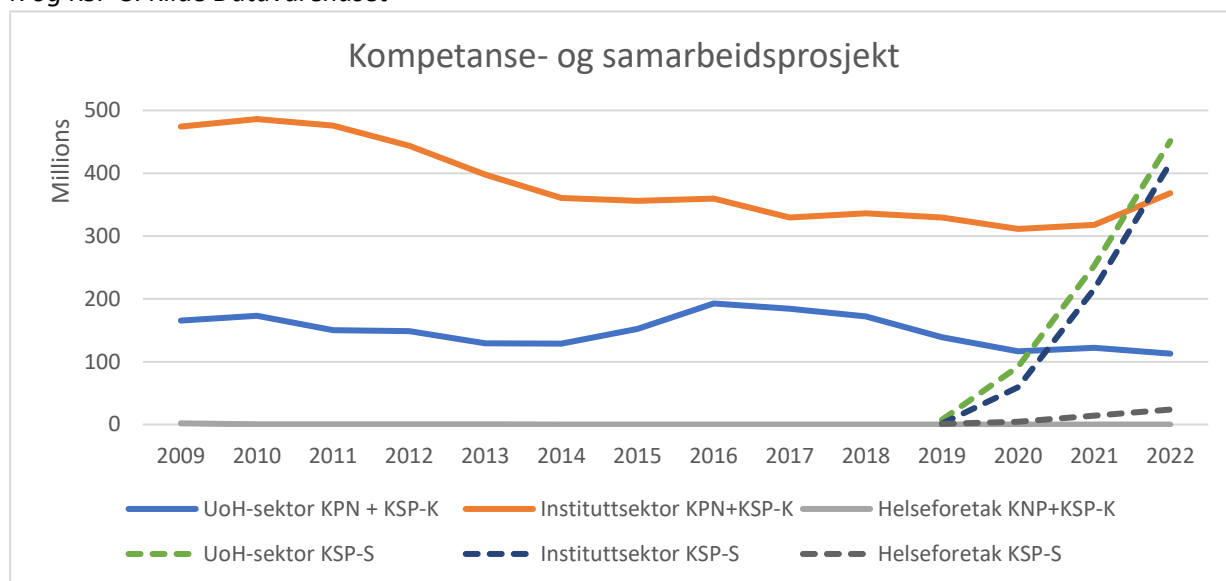
Av midlene som er tildelt gjennom søknadstypen Kompetanse- og samarbeidsprosjekter mottar instituttsektoren en større andel enn det UH-sektoren gjør. UH-sektorens andel har likevel økt i perioden, som vist i figur 17.

Figur 17. Andel tildelte midler per sektor over søknadstypen KSP. Kilde: Datavarehuset

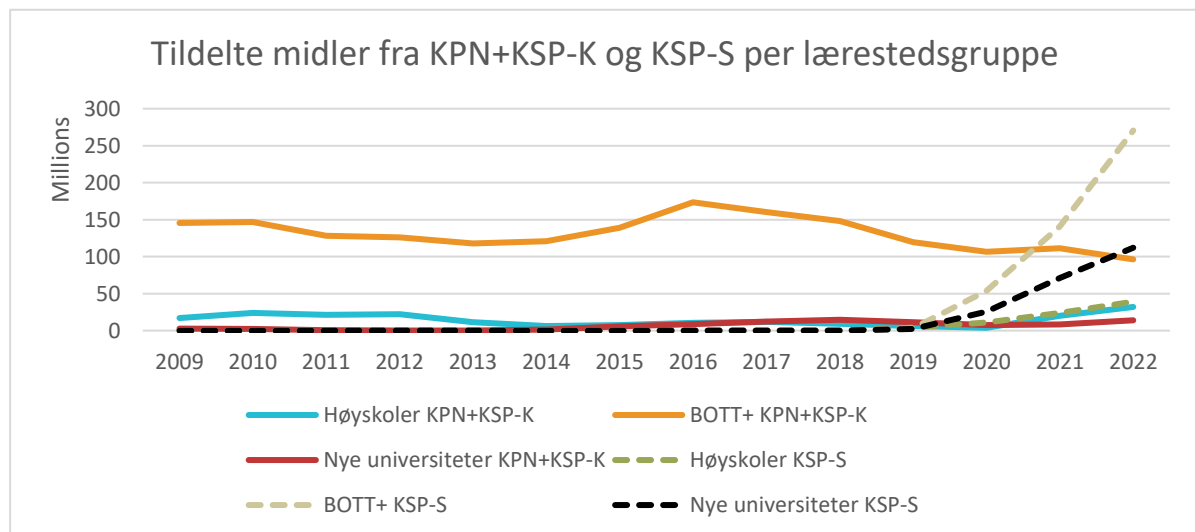
Det har vært en betydelig vekst i midlene som tildeles gjennom denne søknadstypen fra 2019. Vi antar at det først og fremst skyldes omleggingen av søknadstyper som ble gjort i 2019, som bl.a. innebar at søknadstypen Kompetanse- og samarbeidsprosjekt skulle brukes av alle forskerstyrte prosjekter som innbefattet samarbeid med næringslivet og/eller offentlig sektor. Kompetanse- og samarbeidsprosjekt blir dermed benyttet for en del prosjekter som før endringen ville benyttet søknadstypen forskerprosjekter. Denne endringen kan dessuten forklare noe av nedgangen i instituttsektorens tildelte midler over Forskerprosjekter de senere årene se figur 13. Som tidligere nevnt opptrer Kompetanse- og samarbeidsprosjekt i to varianter: Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S (Samarbeidsprosjekter) og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K (Kompetanseprosjekter) I det videre under har vi skilt ut midlene tildelt gjennom Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S fra 2019, fra midlene som er tildelt gjennom Kompetanseprosjekt for næringslivet (KPN) og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K gjennom hele perioden.

Figur 18. Tildelte midler per sektor over søknadstypen Kompetanseprosjekt i næringslivet (KPN) + KSP-K og KSP-S. Kilde Datavarehuset

I figur 18 ser vi hvordan tildelingene fra Kompetanseprosjekt for næringslivet, og videreføringen Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K, fordeler seg mellom sektorene. Instituttsektoren er den sektoren som tildeles mest midler gjennom denne søknadstypen i hele perioden, men fra 2010 til 2021 ser vi at sektoren har en nedgang i tildelt beløp. Fra 2021 til 2022 ser vi en liten økning. UH-sektoren har en mer stabil tildelingskurve, med en økning fra 2014 til 2016, og deretter en nedgang fram mot 2022. Begge sektorene har en bratt økning i tildelte midler fra Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S etter at denne søknadstypen innføres fra 2019, men her ligger UH-sektoren litt over instituttsektoren.

Figur 19. Tildelte midler per tre kategorier UH-institusjoner over søknadstypen KPN+KSP-K og KSP-S. Kilde: Datavarehuset

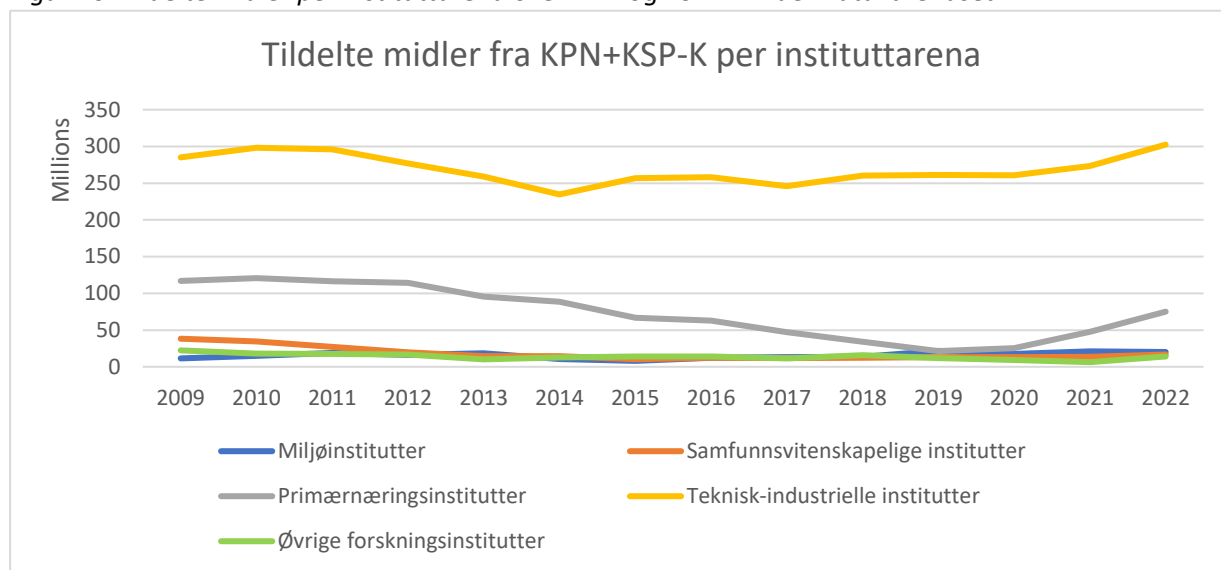

BOTT+-gruppen institusjoner henter ut vesentlig mer enn det de øvrige UH-institusjonene gjør både gjennom Kompetanseprosjekt for næringslivet + Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S, når den innføres. Vi ser i figur 19 at BOTT+-institusjonene har en nedgang i tildelte midler fra Kompetanseprosjekt for næringslivet + Kompetanse- og

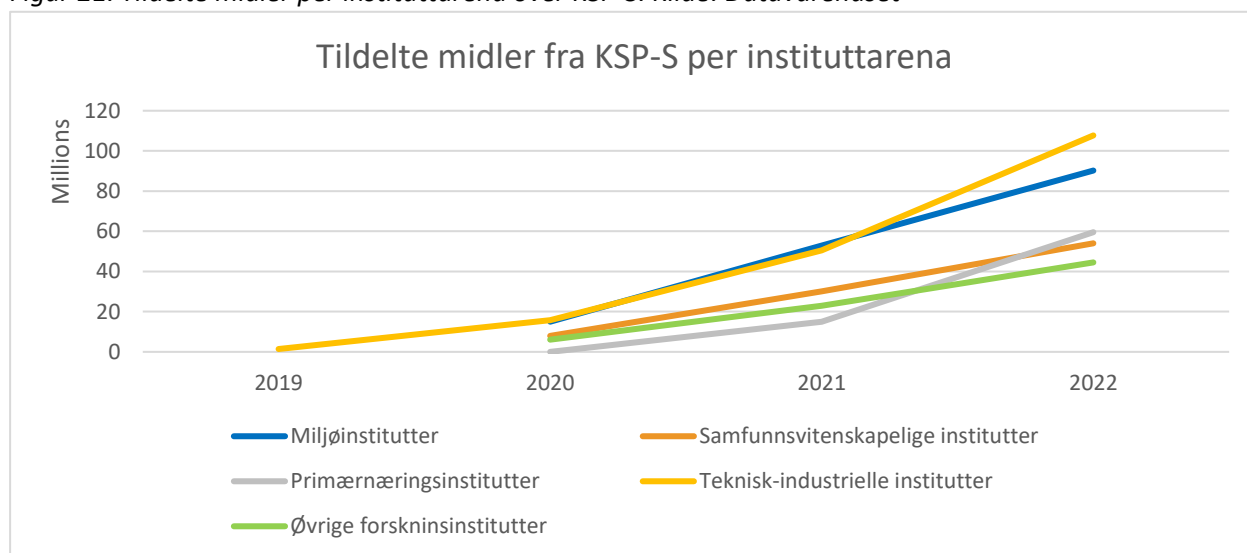
samarbeidsprosjekt - K fra 2016 til 2022, mens høyskoler og nye universiteter har en liten økning fra 2020 til 2022. For Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S har alle tre kategoriene læresteder en økning, men BOTT+ øker mest.

For instituttsektoren henter de teknisk-industrielle instituttene ut en vesentlig større andel enn de øvrige institusjonene av midlene som går til instituttsektoren både innenfor Kompetanseprosjekt for næringslivet + Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S. Men de fire andre instituttgruppene ligger ikke så langt under innenfor Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S, og alle gruppene tar del i veksten fra 2019.

Figur 20. Tildelte midler per instituttarena over KPN og KSP-K. Kilde: Datavarehuset

Figur 21. Tildelte midler per instituttarena over KSP-S. Kilde: Datavarehuset

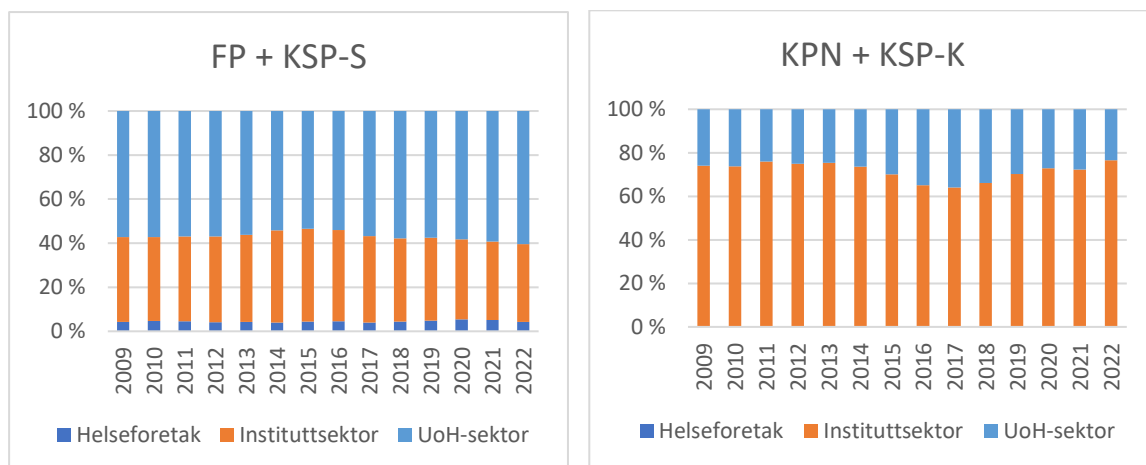
Forholdet mellom Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt

I avsnittet over om Forskningsrådets søknadstyper ser vi i Figur 9 at UH-, instituttsektor og helseforetak i liten grad konkurrerer med næringslivet og offentlig sektor gjennom søknadstypene,

siden det er ulike føringer for hvilke sektorer som kan være prosjektansvarlig. Vi ser også at gjennom søknadstypene Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (både KSP-S og KSP-K) kan UH-, instituttsektor og helseforetak være prosjektansvarlige.

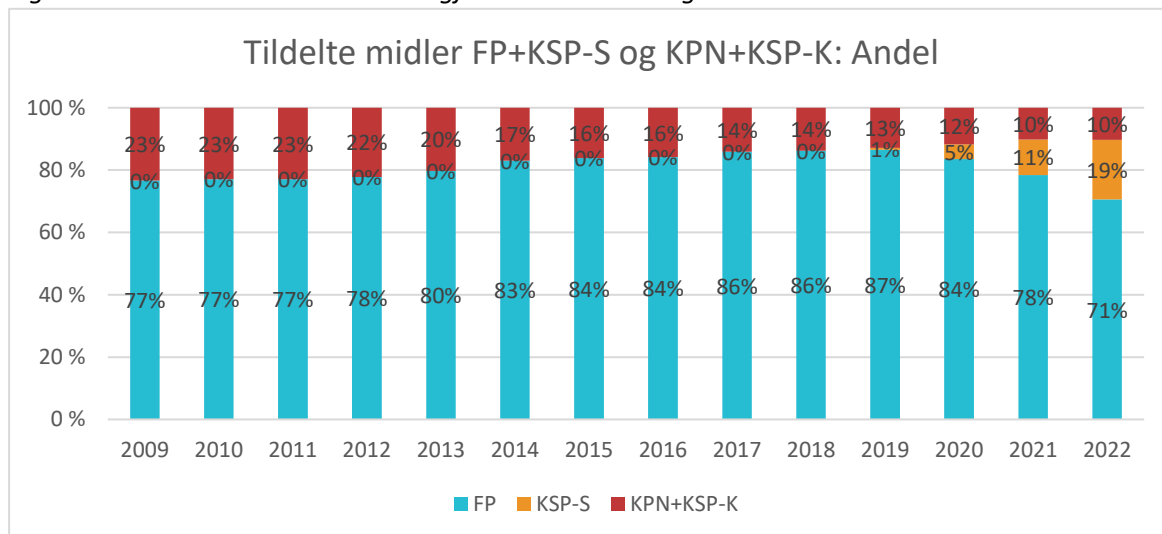
I figur 22 har vi slått sammen Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S. Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S ble innført som søknadstype i 2019, og var ment å fange opp de prosjektene der UH-, institutt og helseforetak hadde med seg samarbeidspartnere fra andre sektorer, som til da hadde søkt midler gjennom Forskerprosjekt. Forskerprosjekt ble da en mer "rendyrket" søknadstype for nysgjerrighetsdrevet forskning uten spesifikke krav til anvendelser eller samhandling med aktører utenfor forskningsinstitusjoner. Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K er på den andre siden en direkte videreføring av søknadstypen KPN, og begge søknadstypene har hatt til hensikt å bidra til langsiktig kompetanseoppbygging i norske forskningsmiljøer, rettet mot temaer og teknologier med stor betydning for utviklingen av næringslivet i Norge. Figur 23 viser sektorenes andel av Kompetanseprosjekt for næringslivet og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K og utviklingen i perioden. Figurene viser at UH- og instituttsektorenes andeler av tildelte midler gjennom disse søknadstypene har holdt seg stabile fra 2009 til 2022.

Figur 22. og 23: Andelen tildelte midler per sektor gjennom FP + KSP-S og KPN+KSP-K. Kilde: Datavarehuset

Figur 24 viser andelen midler tildelt gjennom Forskerprosjekt, Kompetanse- og samarbeidsprosjekt -S og Kompetanseprosjekt for næringslivet + Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K. I 2009 var forholdet 77% gjennom Forskerprosjekt og 23% gjennom Kompetanseprosjekt i næringslivet. I 2019 har andelen til Forskerprosjekt økt til 87%, og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S har en andel på under 0,5%. De neste tre årene øker andelen som tildeles gjennom Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S, og i 2022 er andelen på 19%. Da har Forskerprosjekt en andel på 71% og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K (videreføring av Kompetanseprosjekt for næringslivet) en andel på 10%.

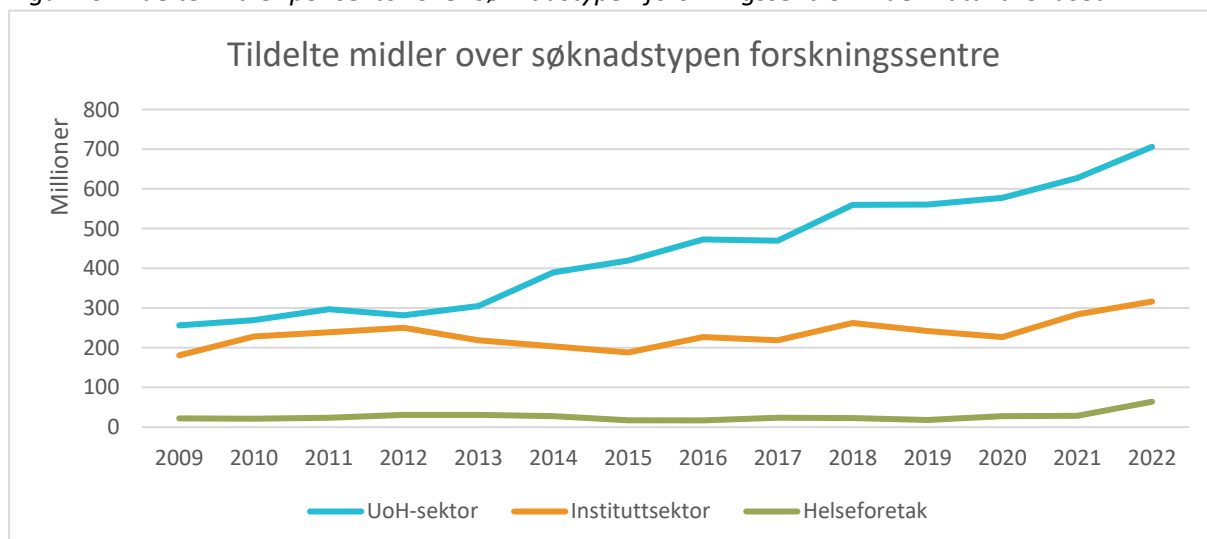
Figur 24. Andel tildelte midler totalt gjennom FP+KSP-S og KPN+KSP-K. Kilde: Datavarehuset

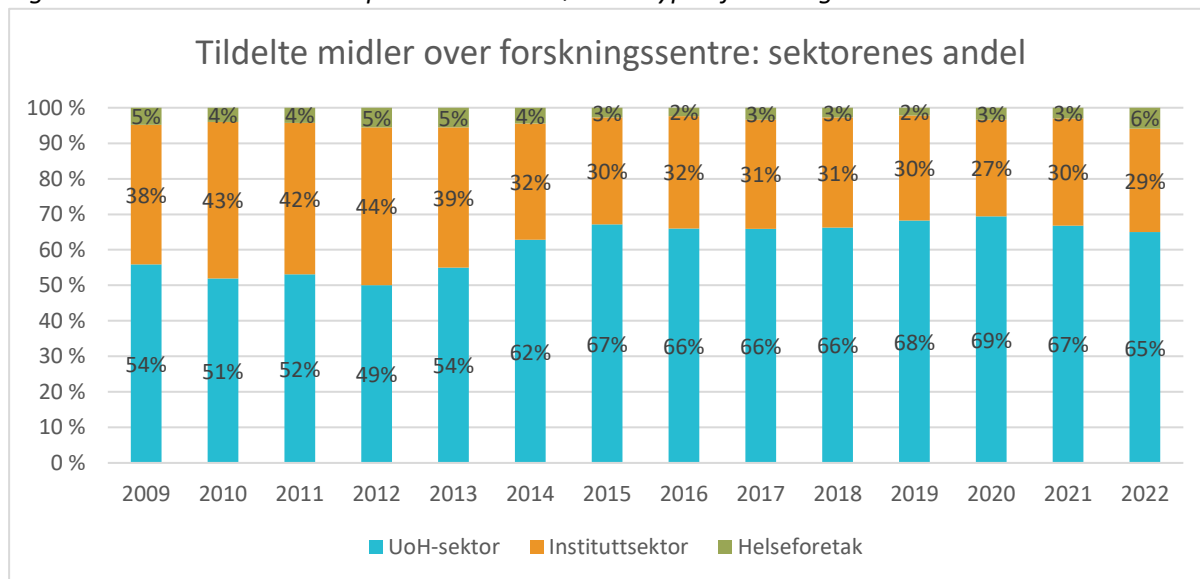
Forskningsentre

Det er UH-sektoren som har størst andel midler gjennom søknadstypen forskningsentre, og denne sektoren har også hatt en større vekst enn instituttsektoren i perioden (Figur 25 og 26). Det er først og fremst det at UH-sektoren tar størstedelen av tildelingene innenfor Senter for fremragende forskning (SFF) som skaper det store gapet (Figur 27). Innenfor Senter for fremragende innovasjon (SFI) er det vesentlig mindre forskjell mellom de to sektorene, men fra 2017 har UH-sektor ligget markant høyere enn instituttsektoren (Figur 28). Økningen som vises i 2021 og 2022 både i instituttsektoren og UH-sektoren kommer av en større tildeling til SFI i 2020. Innenfor Forskningscenter for miljøvennlig energi (FME) er instituttsektorens andel større enn UH-sektorens andel, men sektorene har nærmet seg hverandre de senere årene (Figur 29).

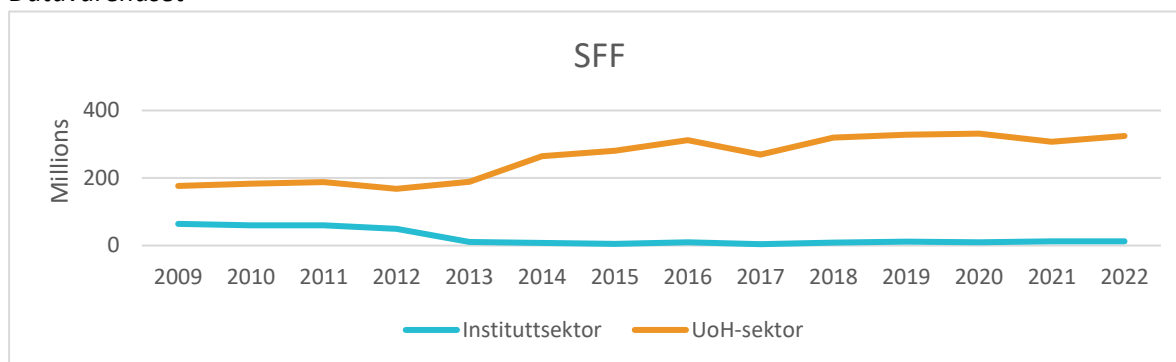
Figur 25. Tildelte midler per sektor over søknadstypen forskningsentre. Kilde: Datavarehuset

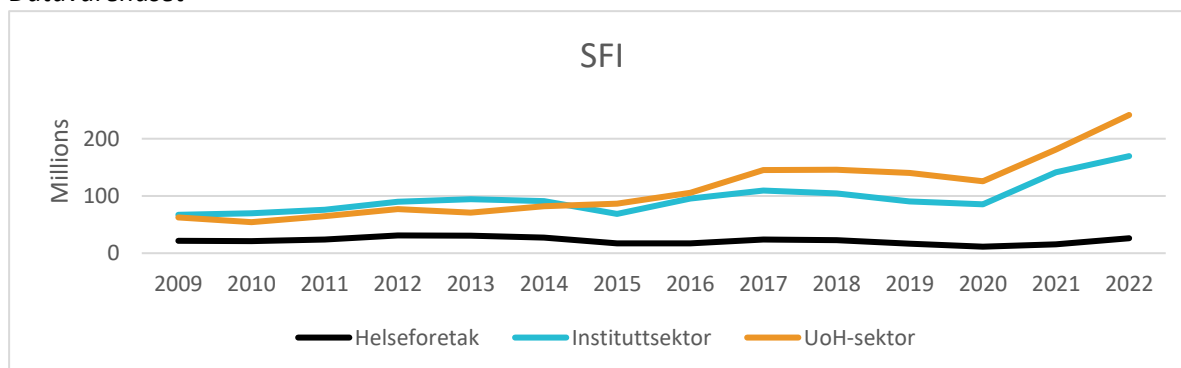
Figur 26. Andel tildelte midler per sektor over søknadstypen forskningscentre. Kilde: Datavarehuset

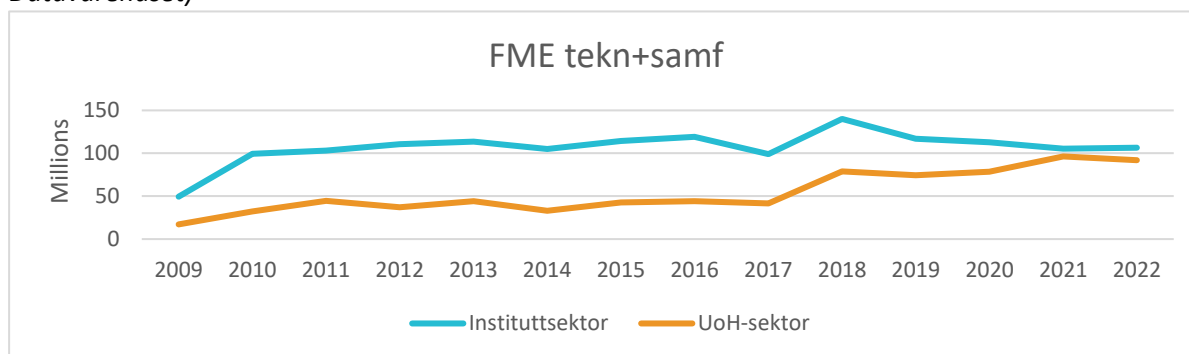
Figur 27. Andel tildelte midler per sektor til Senter for fremragende forskning (SFF). Kilde: Datavarehuset

Figur 28. Andel tildelte midler per sektor til Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Kilde: Datavarehuset

Figur 29. Andel tildelte midler per sektor til Senter for miljøvennlig energi (FME). Kilde: Datavarehuset)

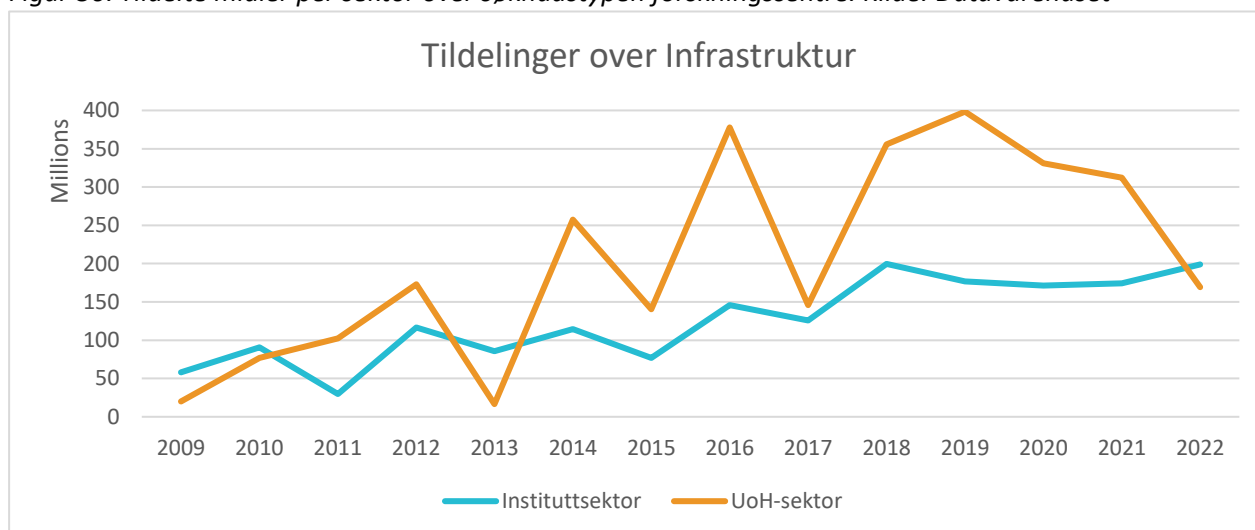

Av tildelingene som går til UH-sektoren gjennom senterordningene henter BOTT+-institusjonene ut nesten alt gjennom hele perioden. I 2022 utgjorde tildelingene til BOTT + gjennom forskningssentrene 95% av tildelingene til UH-sektoren, mens de nye universitetenes andel var 2% og høyskolenes andel var 3%. For instituttsektoren er det de teknisk-industrielle instituttene som henter ut en vesentlig større andel (75% i 2022) enn det de øvrige instituttarenaene gjør, av andelen av midlene som går til instituttsektoren. (Primærnæringsinstituttene hadde 15%, miljø- og de samfunnsvitenskapelige instituttene hadde 3% hver og øvrige institutter hadde 4%):

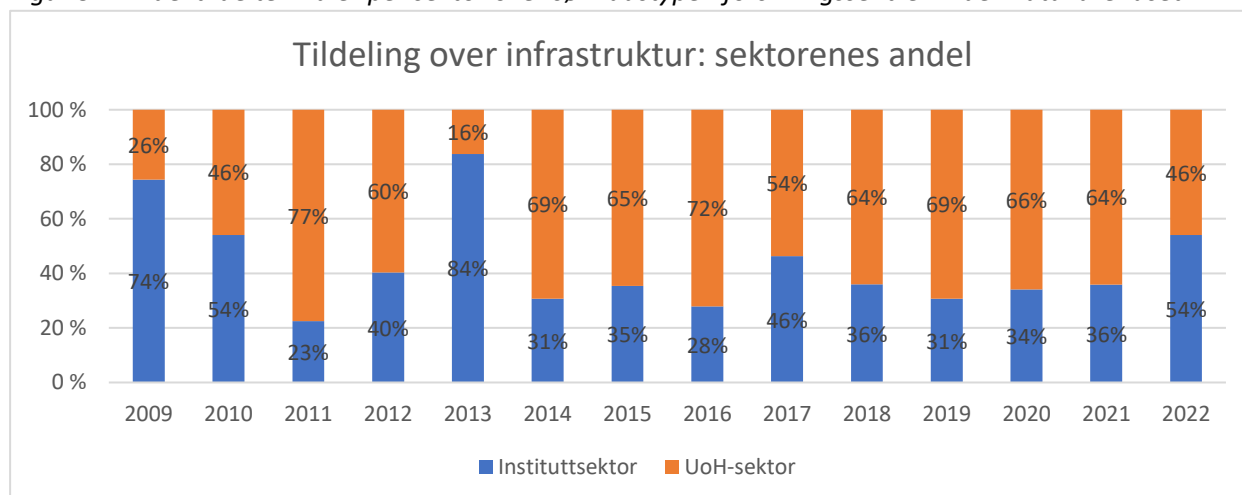
Forskningsinfrastruktur

Av tildelingene som er gjort til forskningsinfrastruktur, er det UH-sektoren som henter ut den største andelen (Figur 31). Instituttene har hatt en jevn vekst i tildelingene i perioden, mens tildelingene til UH-sektoren varierer i stor grad, og det har vært en nedgang i tildelinger siden 2019 (Figur 30). Tildelinger til Forskningsinfrastruktur fluktuierer betydelig mer enn de øvrige søknadstypene fordi det ikke er årlige utlysninger.

Figur 30. Tildelte midler per sektor over søknadstypen forskningssentre. Kilde: Datavarehuset

Figur 31. Andel tildelte midler per sektor over søknadstypen forskningscentre. Kilde: Datavarehuset

UH-sektoren og instituttsektorens deltagelse i søknadstyper rettet mot næringslivet og offentlig sektor

Kostnads- og finansieringsfordeling i prosjekter i næringslivet og offentlig sektor

Forskningsrådet tildeler støtte til næringslivet gjennom søknadstypene Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN), samt flere andre, mindre støtteordninger⁹. Tilsvarende tildeles støtte til offentlig sektor hovedsakelig gjennom Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IPO), samt Offentlig sektor PHD. Som i søknadstypene nevnt over, tildeles all støtte til et prosjekt til prosjektansvarlig, som i dette tilfellet vil være enten en bedrift/foretak eller en enhet i offentlig sektor. De fleste prosjektene finansiert gjennom IPN gjennomføres med norske forskningsorganisasjoner¹⁰ som FoU-leverandører, der sistnevntes leveranse anses som økonomisk aktivitet i henhold til Statsstøttereguleringen. I Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor -prosjekter er det krav om faktisk samarbeid med minst en godkjent forskningsorganisasjon. Når kontrakten for prosjektene inngås med Forskningsrådet, må hvert prosjekt fylle hvor mye av prosjektmidlene som skal brukes i hver sektor (UH-sektor, instituttsektor, næringslivet, utlandet og andre sektorer).

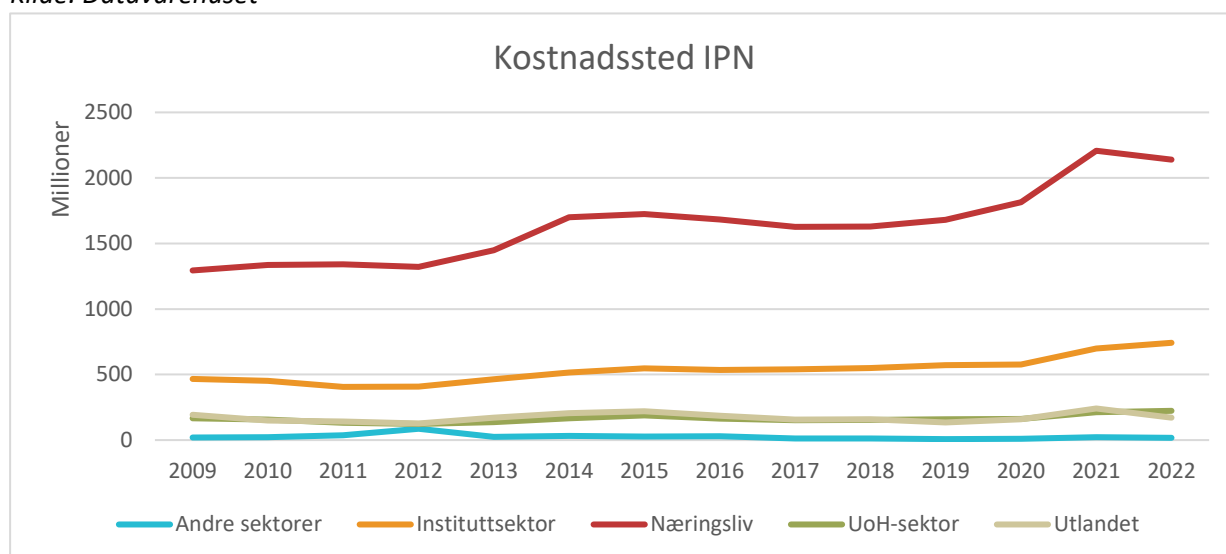
Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN)

Figur 32 viser hvordan kostnadene for alle prosjekter som er finansiert gjennom IPN fra 2009 til 2022 fordeler seg på FoU-sektorer. Vi ser her på prosjektenes totale budsjetter som også inkluderer egenfinansiering og evt. andre kilder enn Forskningsrådet (se om finansieringsplan nedenfor). Figur 33 viser andel av dette beløpet som skal brukes i hver sektor i samme periode. Vi ser her at den største andelen av midlene brukes i næringslivet selv, mens midler brukt i instituttsektoren (22% i 2008 og 23% i 2022) og i UH-sektoren (8% i 2009 og 7% i 2022) holder seg relativt jevn gjennom hele perioden. Økningen i tildelte midler vi ser i 2021 og 2022 skyldes ekstra tildelinger innenfor denne søknadstypen pga. koronapandemien.

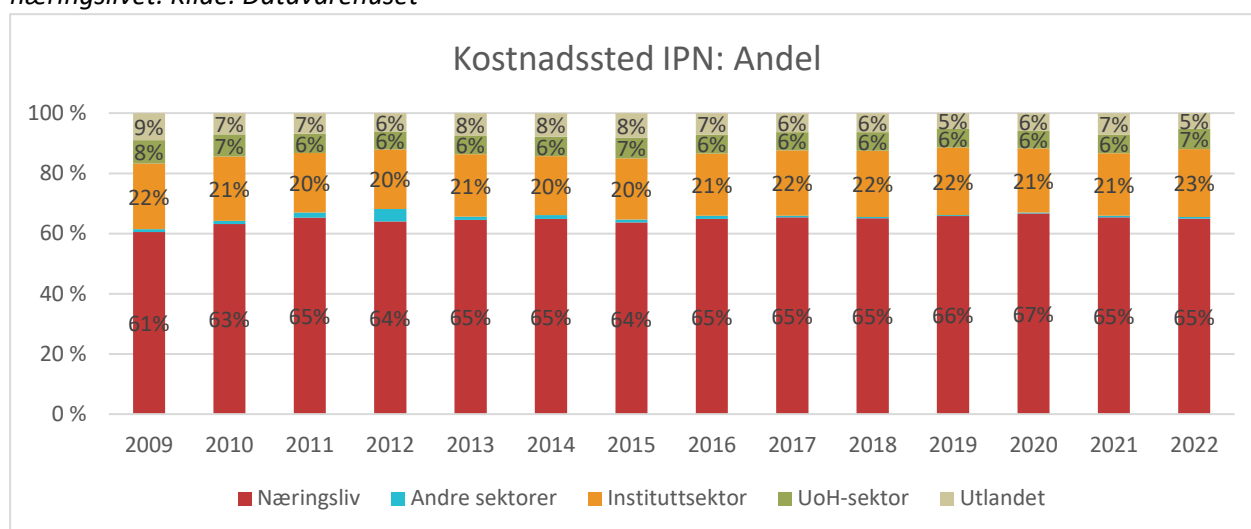
⁹ Se oversikt over søknadstyper over.

¹⁰ Forskningsrådets oversikt over samarbeid i IPN-prosjekter viser at det i 2019 var samarbeid med norsk instituttsektor i 75% av prosjektene, og med UH-sektor i 35% av prosjektene. I 2021 er tilsvarende tall samarbeid med instituttsektor i 69% av prosjektene og med UH-sektor i 34% av prosjektene.

Figur 32. Fordeling på kostnadssted i kontraktsfestet budsjett Innovasjonsprosjekter i næringslivet.
Kilde: Datavarehuset

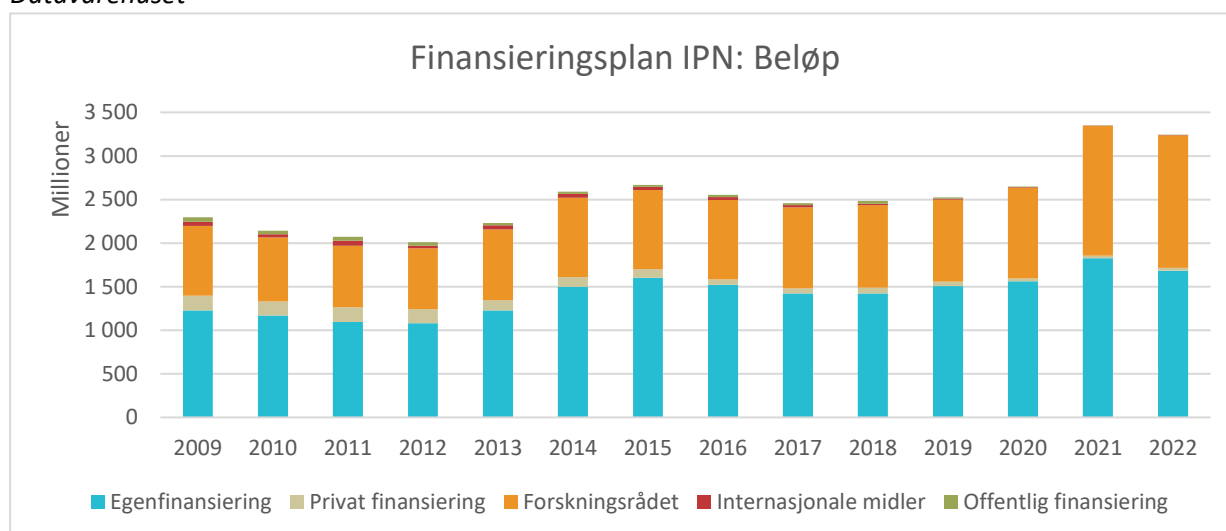
Figur 33. Sektorenes andel av kostnadssted i kontraktsfestet budsjett for Innovasjonsprosjekter i næringslivet. Kilde: Datavarehuset

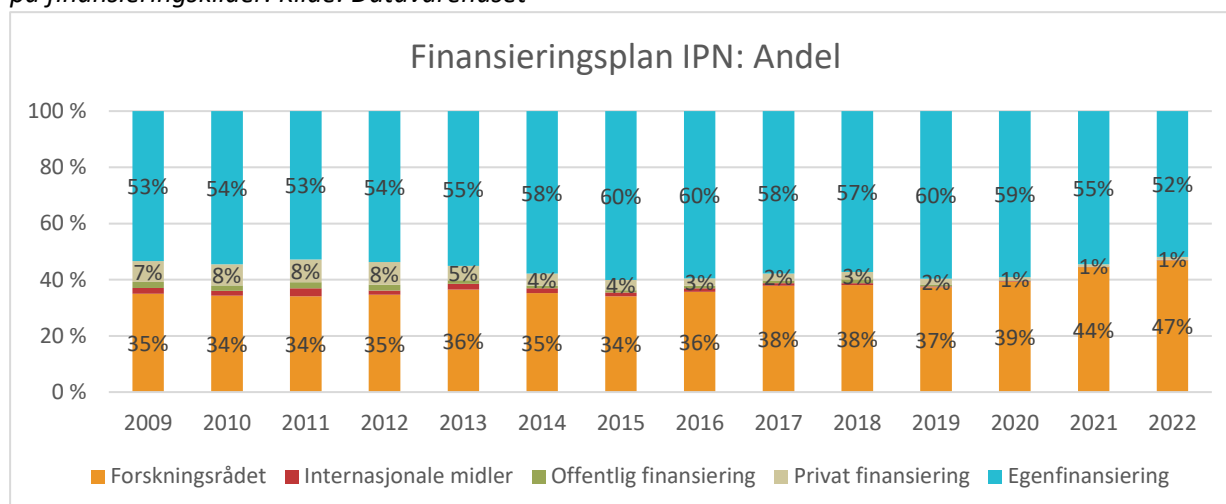
Ved utlysning av midler gjennom Innovasjonsprosjekt i næringslivet har det i hele perioden vært krav om at søker, dvs. prosjektet, må stille med egenfinansiering, dvs. en andel av prosjektets totalfinansiering. Et prosjekt vil derfor finansieres delvis av Forskningsrådet og delvis av egne midler fra søker(e). I tillegg har noen prosjekter tilleggsfinansiering fra kilder som ikke er offentlige, f.eks. midler fra stiftelser, her kalt "privat finansiering", som i praksis kan regnes som en del av et prosjekts egenfinansiering.

I figurene 34 og 35 ser vi at andelen egenfinansieringen har vært stabil når vi ser på hele perioden (53% i 2009 og 52% i 2022), men i 2014 til 2017 var andelen oppunder 60%. Den private finansieringen har derimot sunket fra 7% i 2009 til 1% i 2022. Forskningsrådets andel av finansieringen har på sin side økt fra 25% i 2009 til 39% i 2021, men i koronaårene 2021 og 2022 var den på hhv. 44% og 47%.

Figur 34. Finansieringsplan for kontraktstestet budsjett Innovasjonsprosjekt i næringslivet. Kilde: Datavarehuset

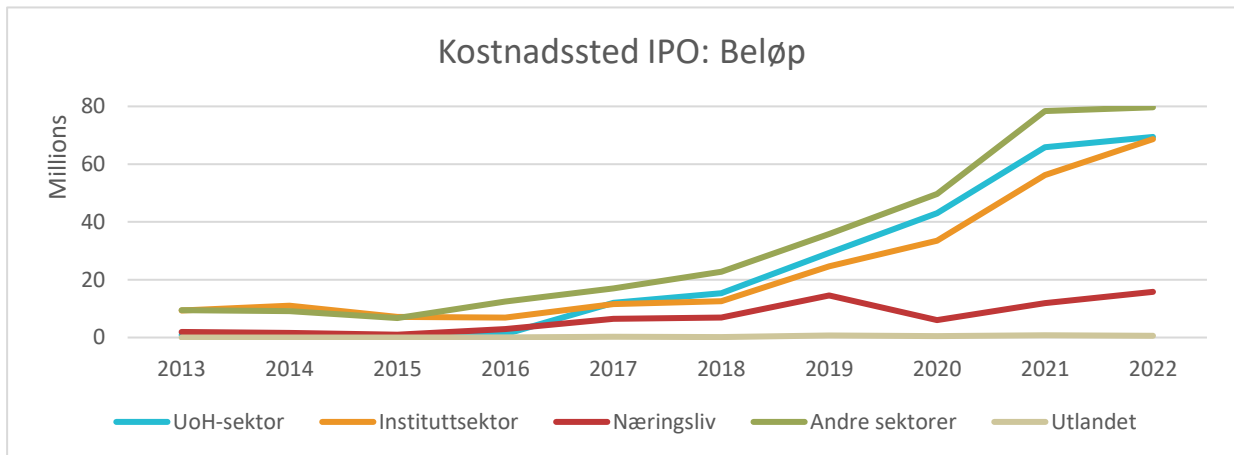
Figur 35. Andel av finansiering i kontraktstestet budsjett for Innovasjonsprosjekt i næringslivet fordelt på finansieringskilder. Kilde: Datavarehuset

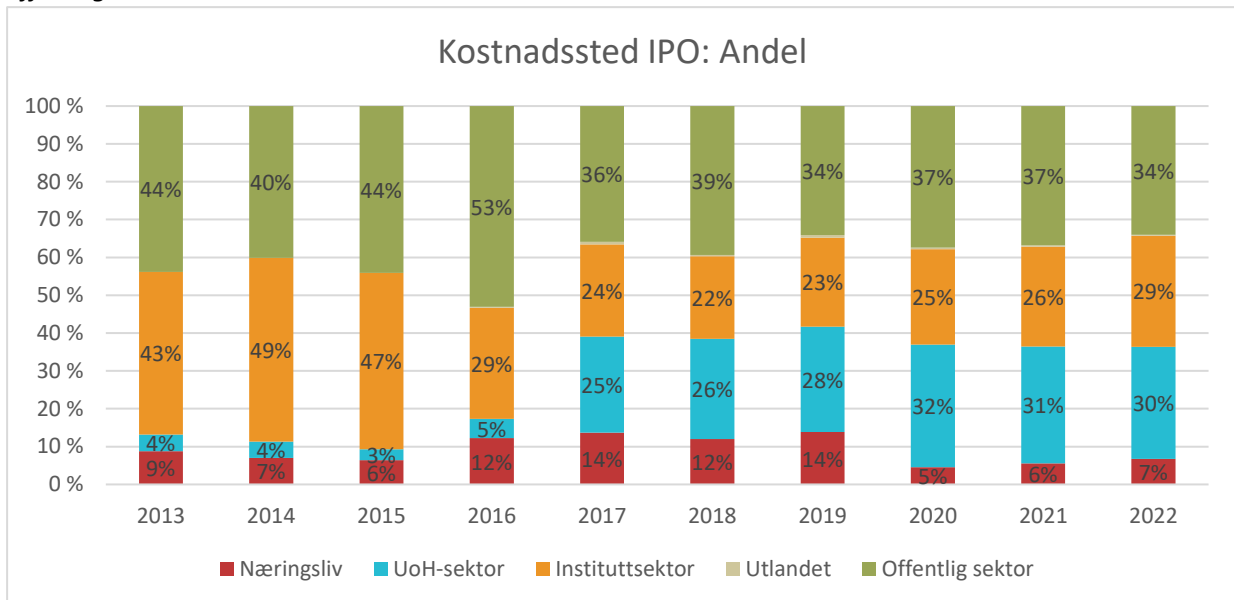
Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IPO)

I figur 36 er tilsvarende figurer for søknadstypen Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor. Denne søknadstypen ble for første gang tatt i bruk i 2012 i HELSEVEL-programmet, og veksten i budsjettet fra 2018 gjenspeiler at denne søknadstypen etter hvert også ble brukt i et økende antall utlysninger (bl.a. gjennom programmene FINNUT, FORKOMMUNE, TRANSPORT) Figur 37 viser andelen av midlene som er allokert til bruk i hver sektor. Offentlig sektor har den største andelen av midlene i denne søknadstypen, men fra 2016 brukes nesten like store andeler i UH- og instituttsektor. Temaene offentlig sektor ønsker belyst er ofte innenfor samfunnsvitenskapelige fagområder (f.eks. utdanning, velferd, og demokrati- og organisasjonsvitenskap), noe som kan forklare hvorfor UH-sektoren etter hvert kommer sterkere inn som partnere i prosjektene (figur 37).

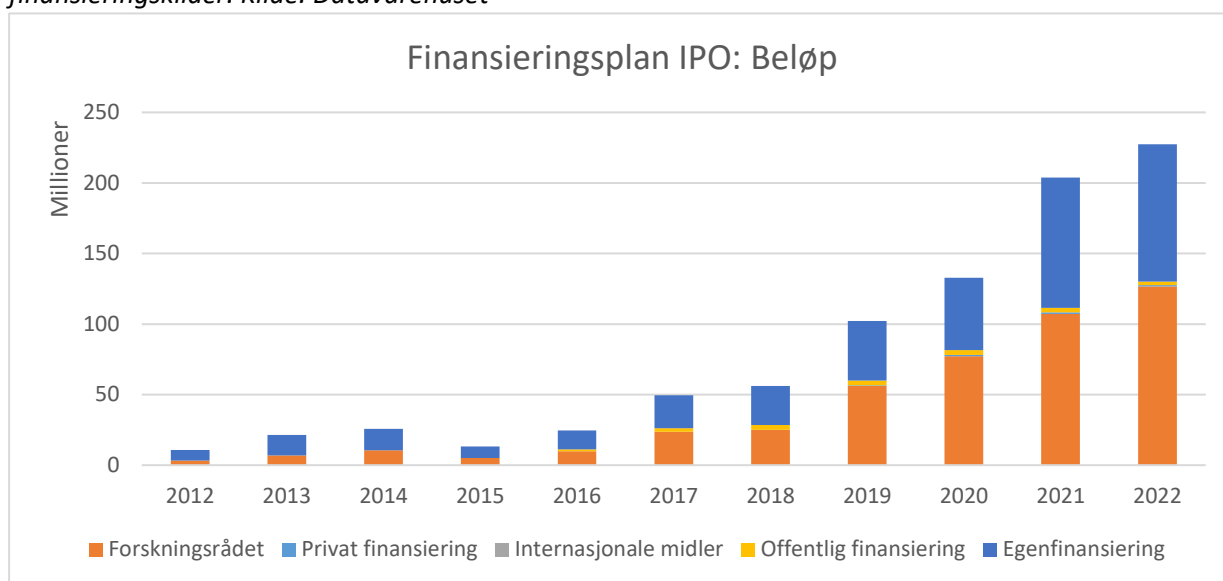
Figur 36. Sektorenes andel av kostnadssted i kontraktsfestet beløp for Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor. Kilde: Datavarehuset

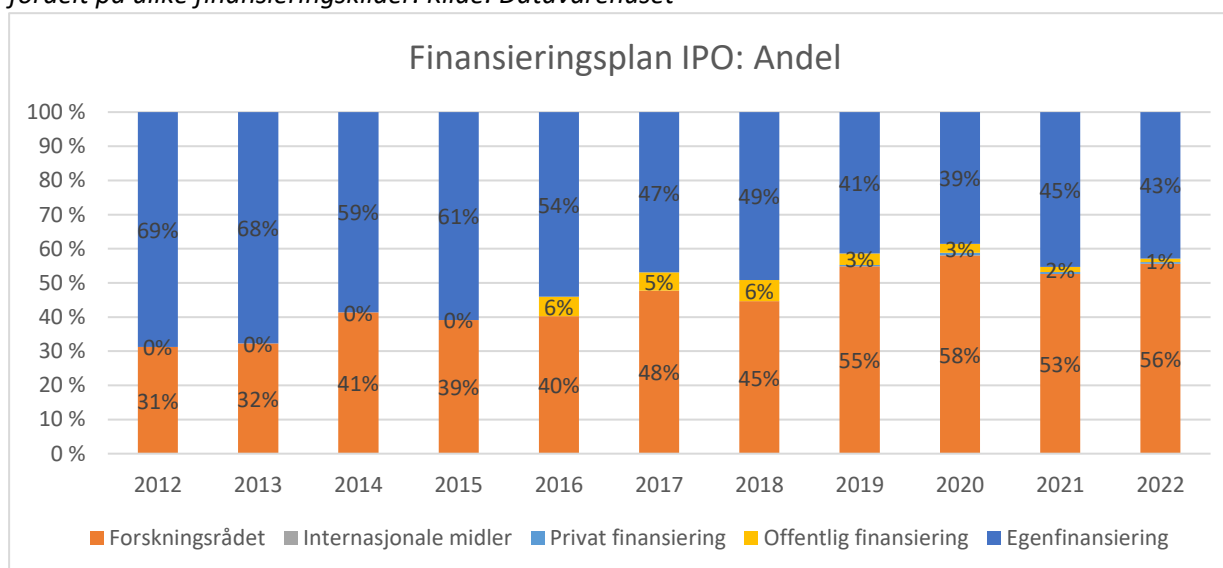
Figur 37. Sektorenes andel av kostnadssted i kontraktsfestet budsjett for Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor. Kilde: Datavarehuset

Figur 38. Finansiering i kontraktsfestet beløp for Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor fordelt på ulike finansieringskilder. Kilde: Datavarehuset

Figur 39. Andel av finansiering i kontraktsfestet budsjett for Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor fordelt på ulike finansieringskilder. Kilde: Datavarehuset

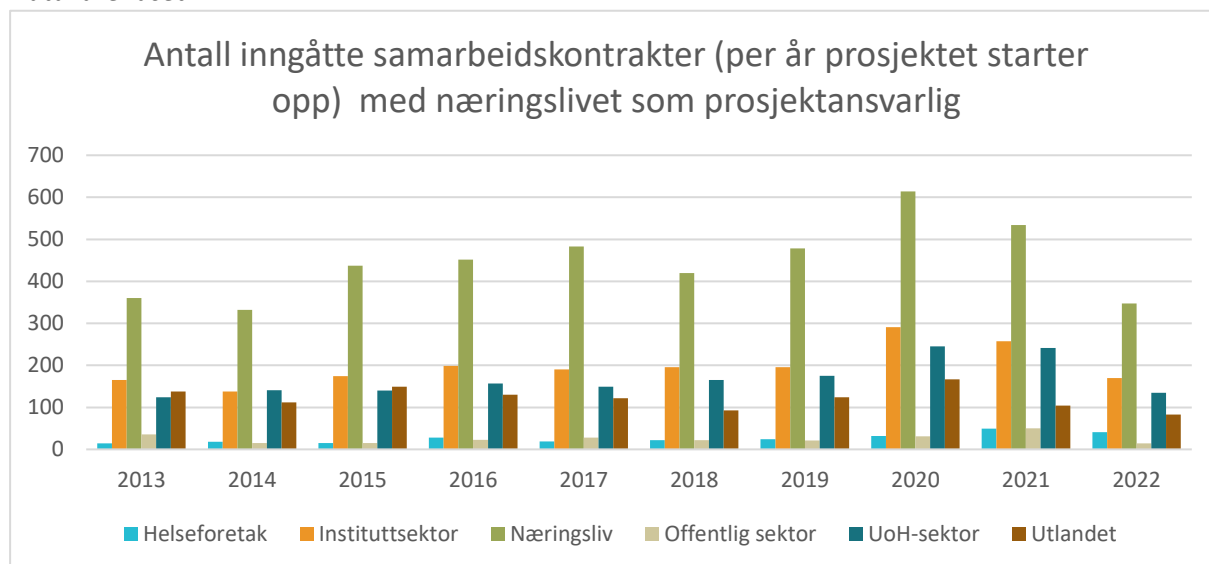
Antall inngåtte samarbeidskontrakter

I tillegg til å se på hvilken sektor midlene i prosjektene brukes, er det også mulig å hente ut statistikk på inngåtte samarbeidsavtaler i prosjektene og hvilke sektorer samarbeidspartnerne tilhører. Figur 40 omfatter alle prosjekter tildelt midler gjennom Forskningsrådet der næringslivet er projektansvarlig¹¹ og gir oversikt over antall samarbeidspartnere og hvilke sektorer de kommer fra, basert på hvilket år prosjektet starter opp og den inngåtte kontrakten. Vi ser at næringslivet inngår klart flest kontrakter med partnere i (annet) næringsliv. Det er krav om å gjennomføre prosjektet sammen med minst én samarbeidspartner eller én FoU-leverandør. Bedrifter kan være enten samarbeidspartnere eller FoU-leverandører, mens forskningsorganisasjoner kun kan være FoU-

¹¹ Inkluderer bl.a. IPN, Nærings-PHD, Pilot, Demonstrasjon, Forprosjekt for innovasjon, Kommersialisering etc.

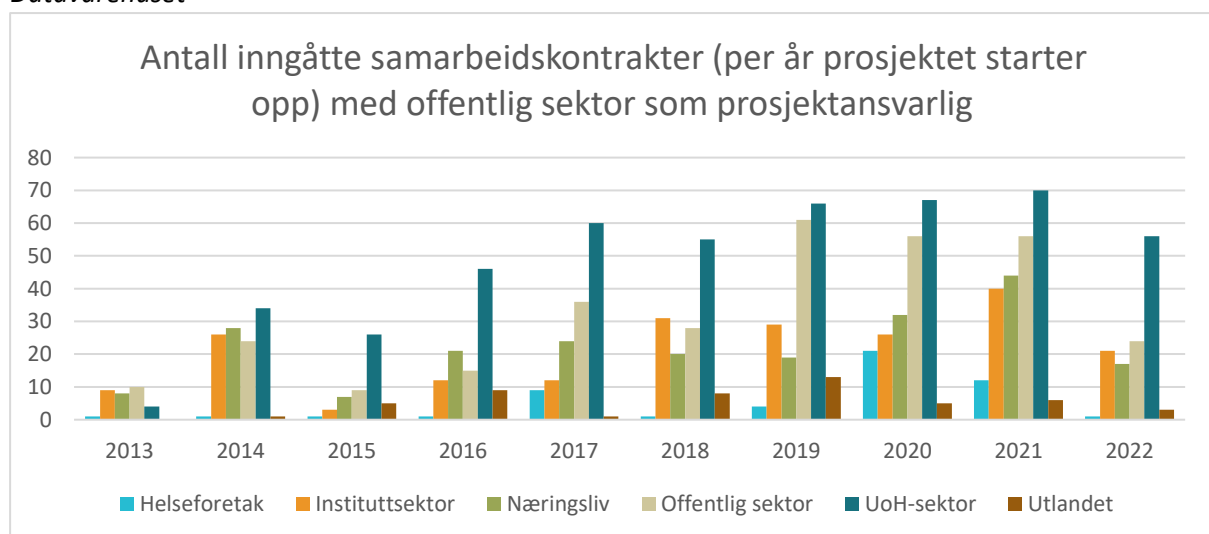
leverandører. Vi omtaler både samarbeidspartnere og FoU-leverandører som prosjektpartnere. Antall prosjektpartnere med kontrakt i instituttsektoren øker fra 165 i 2013 til 291 i 2020 før det synker til 170 i 2022. Variasjonene mellom år forklares i stor grad av hvor mange prosjekter som blir innvilget det enkelte år. Tilsvarende er antallet prosjektpartnere med kontrakt fra UH-sektoren 124 i 2013, 245 i 2020 og 135 i 2022. (I Nærings-PHD-prosjektene er det krav om samarbeid med en gradsgivende UH-institusjon.)

Figur 40. Antall inngåtte samarbeidskontrakter med næringslivet som prosjektansvarlig. Kilde: Datavarehuset

Figur 41 viser antall inngåtte samarbeidskontrakter per sektor i alle prosjekter finansiert av Forskningsrådet der offentlig sektor er prosjektansvarlig. Vi ser her at de prosjektansvarlige i offentlig sektor inngår flest kontrakter med samarbeidspartnere i UH-sektoren, med øvrige enheter i offentlig sektor som nr. to. (For Offentlig sektor PHD er det krav om samarbeid med gradsgivende UH-institusjon.)

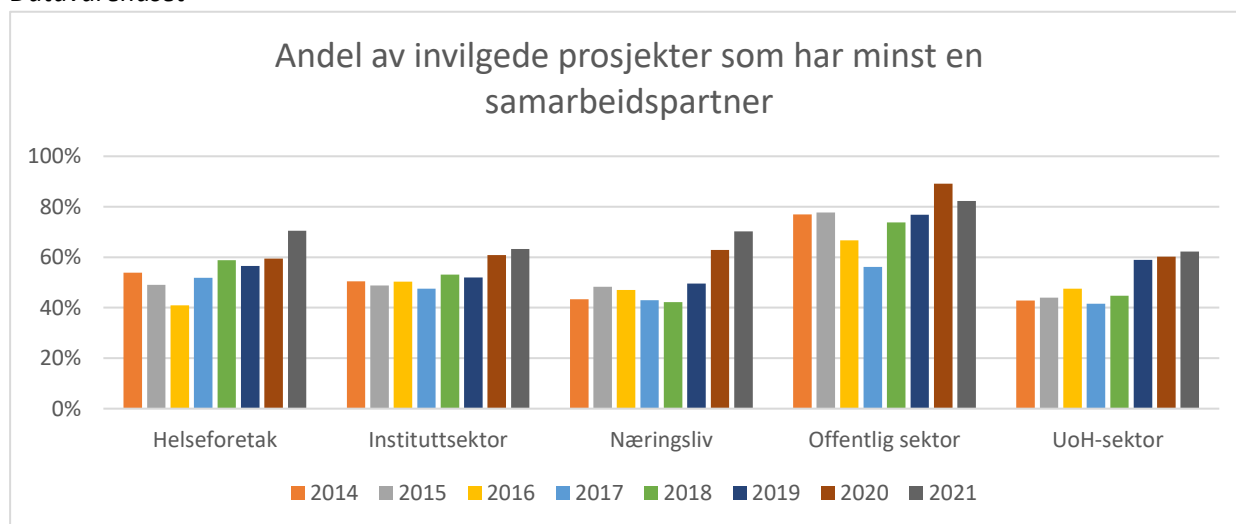
Figur 41. Antall inngåtte samarbeidskontrakter med offentlig sektor som prosjektansvarlig. Kilde: Datavarehuset

Samarbeid mellom næringslivet og institutt og UH-sektoren i prosjekter finansiert av Forskningsrådet

Den største endringen Forskningsrådet gjorde i søknadstyper i perioden 2009 til 2022 kom i 2019. Den er beskrevet over, både i avsnittet om søknadstyper og i avsnittet om forholdet mellom Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt. Figur 42 viser utviklingen i andel av alle prosjekter Forskningsrådet har innvilget, som har minst en samarbeidspartner fordelt på projektansvarlig sektor og år. Der ser vi at andelen med samarbeidspartnere øker noe fra 2019 for alle sektorene. Noe av denne økningen kan være en effekt av innføringen av Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S, men det er vanskelig å påvise en direkte sammenheng, da det også kan være faktorer utenfor Forskningsrådet, f.eks. et generelt økt søkelys på samarbeid mellom sektorer for å løse samfunnsutfordringer, som fører til at vi ser en økning i andelen prosjekter med en eller flere samarbeidspartnere.

Figur 42. Andel av innvilgede prosjekter som har minst en samarbeidspartner 2014 - 2021¹². Kilde: Datavarehuset

En annen faktor som har betydning, er hvilke søknadstyper porteføljestyrene velger å bruke. Om et eller flere porteføljestyre som tidligere i hovedsak lyste ut midler gjennom søknadstypen Forskerprosjekt (uten krav til samarbeidspartnere utenfor academia), velger å lyse ut midler gjennom Kompetanse og samarbeidsprosjekt (med krav til samarbeid mellom FoU-organisasjon og næringslivet/offentlig sektor), vil det også påvirke antall og andel slike samarbeider i Forskningsrådets totale prosjektportefølje.

Når det gjelder samarbeider i prosjekter finansiert gjennom søknadstyper som retter seg mot næringslivet og offentlig sektor (Innovasjonsprosjekt i næringslivet og Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor), kan vi ikke, ut ifra foreliggende data, si noe om hvorvidt eventuelle endringer i krav og føringer i søknadstyper (f.eks. krav om samarbeid med FoU-leverandør i stedet for FoU-partner fra godkjent, norsk FoU-organisasjon) har ført til vesentlige endringer i samarbeid mellom næringslivet og institutt- og UH-sektor. Det er heller ikke noe i dette materialet som tyder på synkende andel samarbeider.

¹² For denne typen statistikk har vi kun gode data fra 2014. Vi har også valgt å se bort fra 2022, da dette er et unntaksår pga. vesentlig lavere tildelinger fra Forskningsrådet gjennom FP og IPN sammenlignet med øvrige år både før og etter.

Hovedtrekk del 2

- UH-sektoren sender flest søknader til Forskningsrådet, men instituttsektoren har høyest innvilgelsesrate (Figur 10).
- UH-sektorens innvilgelsesrate har gått noe ned fra 2014 til 2022, mens instituttsektorens innvilgelsesrate har holdt seg ganske stabil (Figur 10).
- UH-sektorens andel av totalt tildelte midler (ekskl. grunnbevilgninger) har steget fra 36% til 42%, mens instituttsektorens andel har sunket fra 36% til 29% (Figur 12).
- UH-sektoren mottar den største andelen av tildelte midler gjennom Forskerprosjekt i perioden, og sektorens andel øker fra 56% i 2009 til 63% i 2022 (Figur 14).
- Instituttsektoren mottar den største andelen av Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, men UH-sektoren mottar en noe større andel av varianten Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S enn det instituttsektoren gjør (Figurene 17 og 18).
- UH- og instituttsektorens andel av tildelte midler fra Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - S sett under ett er stabil i perioden (Figur 22).
- Instituttsektoren tar perioden 2015-2020 en lavere andel av Kompetanseprosjekt for næringslivet + Kompetanse- og samarbeidsprosjekt - K, men i 2021 er andelen tilbake på samme nivå som den var før 2014 (Figur 23).
- UH-sektoren har størst andel av tildelingene gjennom Forskningsssentre, og da særlig gjennom Senter for fremragende forskning (Figurene 25, 26 og 27).
- Gjennom Innovasjonsprosjekt i næringslivet brukes mellom 61% og 67% av totalbudsjettet i næringslivet (med en økning i perioden), mens andelen som brukes i UH- og instituttsektor er stabil i perioden på hhv. ca. 7% og 22% (Figur 33).
- Andelen egenfinansiering fra næringslivet gjennom Innovasjonsprosjekt i næringslivet øker fra 53% i 2009 til 60% i 2020, men synker til hhv. 55% og 52% i 2021 og 2022. Forskningsrådets andel av prosjektenes totalbudsjett øker fra 35% i 2009 til 47% i 2022 (Figur 35).
- Gjennom Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor synker andelen som brukes i offentlig sektor fra 34% i 2009 til 34% i 2022. Fra 2017 til 2022 har UH- og instituttsektor lik andel av budsjettet (hhv. 25% og 24% i 2017 og 30% og 29% i 2022) (Figur 37).
- Forskningsrådets finansieringsandel av Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor øker fra 30% i 2012 til 43% i 2022. Egenfinansieringen fra offentlig sektor synker tilsvarende (Figur 39).
- Næringslivet inngår flest samarbeidskontrakter med annet næringsliv (Figur 40).
- Offentlig sektor inngår flest samarbeidskontrakter med partnere i UH-sektoren (Figur 41).